

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó:
Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő:
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszonegyedik évfolyam. IX. füzet. 1882. Szeptemberhó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapestben, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.
A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

Tisza Lajos elnöki beszéde az Országos Erdészeti Egyesület 1882. évi rendes közgyűlésén.

Tisztelt közgyűlés! Az egyleti működés körében az alig 8 hóval ez előtt tartott közgyűlésünk óta történtek hű képét fogja adni a felolvasandó titkári jelentés, mellőzöm tehát a részletekbe való bocsátkozást.

Általában igyekeztünk ez idő alatt is erőnktől kitelhetőleg elősegíteni erdőgazdasági viszonyaink fejlődését, azonban ezen általános feladat teljesítése közben nem feleedtük azt sem, hogy közéletünk azon jelentékeny osztályának, melyet az országos erdészeti egyesület van hivatva képviselni, saját testületi érdekei is vannak, s hogy ezeket, a mennyiben a rendelkezésünkre álló eszközök engedik, szintén nekünk kell elérhetővé tenni. Az elnökségnek és igazgató választmánynak majdan tárgyalás alá kerülő előterjesztéseiből meggyőződhetik a közgyűlés, hogy kötelességünket ezen utóbbi irányban is megtenni igyekeztünk.

Tárgysorozatunk 3-ik pontja alatt ugyanis egy oly alapítvány megalkotását fogjuk kérni a közgyűléstől, mely méltó társát fogja képezni a Wagner alapítványnak, s azon helyzetbe juttatja egyesületünket, hogy necsak elhalt tagtársaink özvegyeinek és árváinak jöhessen segítségére, hanem az erdési pályán foglalkozó, erre érdemes tagtársainkat magukat is gyámolithassa oly esetekben, midőn az elaggott kor, betegség vagy a sors meg nem érdemelt csapásai nyomasztó anyagi helyzetbe juttatják őket.

Az egyesület által kitűzött célok szempontjából örvendetes tudomásul szolgálhat, hogy habár csak lassanként is, de mindig fokozatosan több-több érdeklődés nyilvánul az országban, úgy egyesületünk működése, mint az erdőségek okszerű kezelése és fentartása iránt, habár tagadhatatlan, hogy ez utóbbi tekintetben még sok kívánni valónk van. Alkalmam volt ez évben az országnak, úgy a Királyhágón innen mint a Királyhágón túl több erdős vidéket bejárni, s fájdalom, azon tapasztalást tettem újabban is, hogy az erdőtörvény rendelkezései még sokhelyt nem birtak eredményt feltűntető érvényre jutni.

A mily üdvös hatású vasuti hálózatunk fejlődése az azelőtt hozzáférhetlen vidéken fekvő erdőségekre nézve, ha azok okszerű gazda kezében vannak, ki a vasut segélyével most már rendszerint értékesithetvén erdejét, azt annál inkább megbecsüli s jobban gondozza mint azelőtt, ép oly káros és pusztító hatású az, ha a tulajdonos vagy az erdőállab fentartásának a jövőre kiható fontosságát belátni nem képes, vagy egyszerre akarja kizsákmányolni az erdőbirtokára nézve támadt kedvezőbb viszonyokat.

De egy újabb ellensége is tünt fel erdőségeinknek, és ez a fakéreg iránti nagy kereslet. Momentán nagy előnyöket nyújtó csábító ajánlatok tétetnek, e végből nem egy vidéken

az erdőbirtokosoknak, kik gyakran ez ajánlatoknak ellenállani nem bírván, legszebb növésnek indult zsenge, egész erdőrészeket, a rendszeres erdőfordák teljes felforgatásával lehagynak taroltatni, s az erdőnek későbbi jövedelmezőségét előre tönkreteszik. Némely vidéken a községek összes erdei elpusztíttatnak ez uton s a letarolt területen, alig hagyta azt el a favágó, megjelenik a csorda vagy a juh- és kecskenyáj. Általában legmostohább a kezelés ma a községi erdőkben.

Távol legyen tőlem, hogy e miatt a törvény által ellenőrizésre hivatott állami és törvényhatósági közegek ellen vádat akarnék emelni; meg vagyok győződve, hogy ők mindannyian át vannak hatva az erdőségek okszerű kezelésének nemzetgazdasági fontossága által, s igyekeznek hatáskörükben mindent megtenni, a törvényellenes eljárás megakadályozására, de az ő működésüknek eredménye főkép csak negatív természetű lehet. Positív eredmények csak az erdőségek közvetlen kezelőinek okszerű eljárása folytán várhatók. Ezek feladata első sorban, miszerint azt, hogy a községek erdőterületükből a lehető legtöbb jövedelmet nyerjék, egyeztessék azzal, hogy az erdőállomány, mely közvagyon képez, alapjában meg ne támadtassék, s a legközelebbi múlt években még dus erdővel koronázott területek, okszerűtlen kezelés folytán, pár év alatt teljesen haszonvehetetlen kopárokká ne alakuljanak át. Fájdalom azonban, ily kezelő közegekkel a legkevesebb község rendelkezik és rendelkezhetik, a legtöbb esetben túlhaladja az egyes község anyagi erejét kellő képzettséggel bíró szakközveget alkalmazhatni. Igaz, a törvény azt mondja, hogy ily közveg alkalmazása céljából több község egyesülhet. Tudjuk azonban, hogy a gyakorlatban mily nehézséggel jár az, még ha a kellő értelem reá meg is van a községek vezetőiben, hogy különböző községek egy megfelelő egyénben, megtudjanak egyezni, annak pontos ellátásáról közösen gondoskod-

janak, az általuk így választott közeg intézkedéseit teljesítsék stb. stb.

Én megvallom, csak egy sikeres megoldását látom e kérdésnek. Nem vagyok ugyan barátja annak, hogy a tulajdon feletti rendelkezés vagy annak kezelési módja ok nélkül korlátoztassék, de ott, hol ezt úgy a nemzetgazdasági szempont, mint a községi vagyonnak, az elpusztítástól való megóvása megköveteli, még sem látok más módot, minthogy az állam lépjen közbe. Szerintem a községi erdők minden oly esetben, midőn a község nincs azon helyzetben, hogy egy maga képes legyen a törvény rendeleteinek megfelelő képzettséggel bíró erdészt tartani, leghelyesebben úgy volnának kezelendők, ha azoknak, a tulajdonos községekkel egyetértőleg a lehető legnagyobb kihasználás és jövedelmezőség szemelött tartásával való szakszerű kezelésére az állam által kinevezett erdészek rendeltetnének ki, kiknek díjazása a gondozásuk alá rendelt erdők jövedelméből volna fedezendő. Én azt hiszem, hogy helyes beosztás mellett ez volna a községekre nézve is a legjutányosabb módja, a törvénykövetelte szakszerű kezelés eszközlésének.

Ha a közgyűlés e tekintetben osztaná nézetemet, helyes volna a földművelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. minister urhoz az egylet részéről előterjesztést tenni, felkérvén őt, hogy az ez irányban szükséges további lépéseket és intézkedéseket megtenni sziveskedjék.

Az ilyenmü és több már eddig is tett, hason természetü fellépéssel, melylyel a kormány figyelmét felhívja a törvény kivitelét előmozdító egyes czélszerű módozatokra, adja egyesületünk leginkább bizonyítékát annak, hogy nem csupán elvont elméletek fejlesztését tartja hivatásának, de hazai viszonyaink éber észlelése által gyakorlati irányt is követ. Országos egyesületünk létjogát, leginkább igazolja az, hogy specialiter a

Magyarország erdészeti viszonyaira s azok kedvező irányban való fejlesztésére fordítja figyelmét.

És nem kis része van abban egyesületünknek, hogy ma már önálló magyar erdészeti irodalom és általában magyar erdészet létezik.

Az erdészeti személyzet az országban külsőleg is mindinkább magyaros jelleget nyer, s nemcsak megindult, de legszébb folyamatban van azon mozgalom, melynek végeredménye az leendő, hogy valamint a magyarországi erdészet műszavai ma már az ország hivatalos nyelvének megfelelőleg hangzanak, úgy az erdészet szakközegeinek családi nevei is megfelelő hangzásuak lesznek.

E magában véve alárendelt dolognak — mert hiszen mindannyian tudjuk, hogy neveik hangzása nem befolyásolja derék erdészeink hazafias érzelmeit — horderejét túlkicsire becsülnünk nem szabad.

Látjuk, hogy magyar államiságunk és nemzetiségünk ellenségei, mily csekélységekben akarnak tőkét csinálni arra, hogy abból bizonyítgathassák, miszerint magyar cultura nincs, hogy annak — mit úgy neveznek — apostolai mind idegenek.

A legcsekélyebbnek látszó dolgot sem szabad tehát éppen nekünk — az országos erdészeti egyesület tagjainak — megvetnünk, ha az egyik eszközül szolgálhat arra, hogy hazai erdészetünkről még látszatát is letöröljük annak, mintha az idegen elemekből állana, vagy azok befolyásának köszönné lételetét.

És éppen azért, mert országos egyesületünk egyfelől helyes nemzeti, másfelől az elméleti mellett gyakorlati irányt is követ, hiszem, hogy mind több-több eredményt fog felmutathatni és bizton számíthat úgy a magyar nemzet, mint a magyar kormány támogatására, évről-évre gyarapodni fog s nincs kétségem benne, hogy az épületet, melynek alapjához

mi, kivált eleinte, nagy nehézségekkel egyenként hordtuk össze a követ, a jövő nemzedék fényesen fogja betetőzhetni.

Azon, úgy hiszem mindannyiunk által osztott óhajtással, hogy ez úgy legyen, nyitom ezennel meg az országos erdészeti egyesület 1882-ik évi közgyűlését.

A rendszeres gazdasági üzemtervek mikénti készítésének kérdéséhez.

Irta: Belházy Emil, kir. főerdőfelügyelő.

Az erdőtörvény 17. §-ában megjelölt erdőbirtokosoknak mind sürgősebb feladatává lesz a rendszeres gazdasági üzemterveknek törvény által rendelt elkészítése; oly munka ez, mely időt, szakképzett munkaerőt és költséget igényel. Nagyobb s eddig is többé-kevésbé rendszeresen kezelt erdők tulajdonosaira nézve annyiban könnyebb a dolog, mert nagyobbbrészt rendelkeznek közegekkel, kik többnyire eddig is alkalmazott szakszerű tervek segítségével a törvény követelményeinek megfelelő rendszeres gazdasági terveket a meglevő és sok esetben használható, de mindenesetre könnyebben kiegészíthető adatok alapján nagyobb költség igénybevétele nélkül elkészíthetik. Sokkal nehezebb e feladat a kisebb erdőkkel bíró községekre és a volt urbéres közbirtokosságokra nézve; mert ezeknek először is szakember után kell nézniök, s rá kell hogy szánják magukat jövedelmükhöz képest jelentékeny oly kiadásra, melytől annyival inkább irtóznak, mivel a dologról legtöbb esetben helyes fogalmuk nincsen, s mivel az erdőre a szükségeseket ráköltetni eddig egyáltalán nem szokták meg.

Ez azonban nem az egyedüli baj, hanem hozzájárul még az is, hogy az erdők kezelésénél alkalmazott tiszték, kikhez ezen kisebb erdőbirtokosok ez ügyben fordulni kénytelenek, nagyobbbrészt maguk sincsenek tisztában az iránt, hogy mikép

kell az üzemterveket legkevesebb költséggel, s mégis a célnak és a törvény követelményeinek megfelelő módon készíteni.

Az üzemtervek készítése iránt kiadott ministeri utasításban eléggé gondoskodva lett arról, hogy kisebb, egyszerűbb erdőgazdaságok számára az üzemtervek is egyszerűbb módon és alakban legyenek készíthetők, s nem az utasítás hibája az, ha a dolog lényege kevésbé ötlük szembe, mint az utasításhoz mellékelt táblázatok száma. Kétségbevonhatlan, hogy nagyobb kiterjedésű s belterjesen kezelt erdőknél, hol számos termőhelyi és állab-különbőség fordul elő, a jelen erdőállapot és a tervezett erdőgazdasági miveletek fölötti kellő átnézetet csakis táblázatok s esetleg külön e célra szerkesztett térképek segítségével lehet nyerni és nyújtani. De kisebb s egyszerűbb erdőgazdaságoknál az utasítás sem követeli azt, hogy az üzemterv mindmennyi táblázattal legyen felszerelve, melyek mindegyikében egy-két szám tündököljön. Az utasításban megvannak állapítva a követendő elvek, ki van mutatva azon eljárás, mely az üzemtervek készítésénél általában, s különösen nagyobb erdőbirtokra vonatkozóknál célszerűen alkalmazható, s megvannak jelölve a megengedett eltérések és egyszerűsítések is. Arra azonban, hogy ezen egyszerűsítések mennyire és miképen alkalmazhatók s milyen legyen az üzemterv egész szerkezete minden adott esetben, — annyi sokféle esettel szemben, a milyen a különböző viszonyoknál fogva előfordulhat, az utasítás ki nem terjeszkedhetett.

Azért nem tartom fölöslegesnek a kémendi urbéresek kis terjedelmű erdejének üzemtervét a következőkben mint példát *)

*) A példának vett üzemterv tényleges viszonyokra vonatkozik; az ahoz szükséges adatokat Tavi Gusztáv, közp. m. kir. erdőszjelölt részint helyszini felvétel útján, részint Nozdroviczky, Esztergom városa erdőmesterének és a kérdéses erdő ez idő szerinti kezelőjének bemondásából gyűjtötte s készítette elő; ugyan ő készítette a gazdasági térképet $\frac{1}{4}$ (hosszméterben $\frac{1}{2}$) természetes nagyságban ábrázoló, s jelen füzethez mellékelt rajzot is.

közölni, mely minden magyarázatnál is jobban mutatja meg, hogy kisebbszerű erdőgazdaságok számára az üzemtervek mily alakban, s milyen egyszerűsítéssel készíthetők, s mire terjesztendő ki a figyelem, hogy a terv megfelelhessen a törvény követelményeinek. Azt hiszem, hogy e munkálat, ha nemis használható minden viszonyok között mintául, mindamellet az ily kisebb erdőkre vonatkozó üzemtervek készítőinek a munkát tetemesen meg fogja könnyíteni.

Kémend község volt urbéresei erdejének üzemterve.

(Egy gazdasági térképpel.)

I. Az erdő jelen állapota.

1. Az erdőgazdasági viszonyok általános leírása.

Ezen erdő 1857. évben urbéri birtokrendezés folytán jutott Kémend község volt urbéreseinek birtokába, s mint ilyen az 1871. évi LIII. t.-cz. 32. §-ánál fogva oszthatlan birtokot képezvén, közösen — és az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17. §-a értelmében, mint az állam felügyelete alá tartozó erdő, rendszeres gazdasági üzemterv szerint kezelendő. Az erdőbirtokkal össze van kötve az ezen erdőterületre vonatkozó vadászati jog; terhek pedig az állami és községi adón kívül nem nehezednek rá.

A szóban levő erdőbirtok Esztergommegyének párkányi járásában, Kémend község határában fekszik, 47° 53' éjszaki szélesség és 36° 20' keleti hossz alatt, mintegy 180—200 méter tengerfeletti magasságban. Határos északról a páldi földekkel, keletről az esztergomi érsekség erdőbirtokával, délről a kicsindi erdővel és szőlőkkel, nyugatról és éjszaknyugatról a kémendi földekkel és szőlőkkel.

Területe kataszteri részletkönyv szerint 222.75 kat. hold, mely egész terjedelmében a feltétlen erdőtalajhoz tartozik.

Helyrajzi tekintetben az előhegység jellegével bir, s hosszában északról délnek nyulván, hol csekélyebb, hol meredekebb lejtű dombokon terül el.

Éghajlata — minthogy az erdő bortermő vidéken fekszik — szelidnek mondható. A késői és korai fagyok csemétekben ritkán tesznek kárt. Szélveszély itt egyáltalában nem jön tekintetbe.

Az altalaj kőzete homokkő, mely fölött legeltetés és gyér zárlat következtében termő erejében gyengült, televényszegény, de meg lehetős mély homokos agyagtalaj fekszik. A szálas erdőben a talajfödém vagy teljesen hiányzik, vagy silány fűből áll. A tilalmazott vágásokban a talaj felülete buja fűvel van boritva.

Uralkodó fanem a csertölgy (*quercus cerris*), közbe elegyítve előfordul a kocsántalan tölgy (*quercus sessiliflora*) és csoportosan az ültetés által telepített ákác. Az első a területnek mintegy 80⁰/₀-át, a második és harmadik egyenként 10⁰/₀-át foglalja el. Az ugyszólván tisztán sarjadzásból keletkezett állabok növése jelenleg silánynak mondható, minek oka főkép a talajnak az eddigi legeltetés és gyér zárlat következtében történt elszegényedésében és a tuskók elvénült állapotában rejlik.

Az 1857-ben foganatosított birtokrendezés folytán a volt urbéresek birtokába jutott, mintegy 70 éves állab már 1878. évig ki lett használva; a felujítás tisztán a gyéren álló előregedett tuskókra bízott, s a mesterséges felujítás teljesen mellőztetett. 1874. óta az erdő az 1871. évi XVIII. t.-cz. 109. §-a értelmében készített s a m. kir. belügyministerium által jóváhagyott erdőkezelési szabályrendelet alapján kezeltetett, melynek foganatosításával 1875. évtől kezdve Esztergom városának erdőmestere, mint megyei erdőfelügyelő volt megbizva. Ezen időtől a kihasználás tisztán a 40 éves fordának megfelelő vágásterület tarolására szorítkozott, és a hézagok

beerdősítése, valamint a zárlat kiegészítésére évenként nagyobb mennyiségű ákác csemete ültetett ki.

A mellékhasználatok tekintetében a legeltetés és főleg a birkával való legeltetés volt szokásos, mely azonban újabb időben megszorítottván, a vágásokat megkimélte.

A 62 urbéri telek után felosztott évi fatermés a volt urbéresék által ősszel levágatván, kiki által saját házi szükségletének fedezésére használtatott fel.

A fának kiszállítása csakis tengelyen eszközölhető. A Garam folyó balpartján, ettől mintegy 2,5 kilométernyire fekvő erdőből a Garamon túl levő Kémend községbe közlekedési út vezet, mely 3,5 kilométer hosszú. A Duna folyóhoz (Esztergom városához) az erdő mintegy 12 kilométernyire fekszik; a legközelebbi vasuti állomás Esztergom-Nána.

A vidék fakelendőségi viszonyai itt csak annyiban jönnek tekintetbe, amennyiben a volt urbéresék faszükségletüket saját erdejükből nem fedezhetvén teljesen, a hiányt a szomszéd erdőbirtokosoktól kénytelenek beszerezni.

A vadászati jog évi 15 frt haszonbér mellett bérbe van adva. Az állami adó tesz évenként 104 frt 41 krt; a községi pótdadó ez idő szerint 21 frt 61 krt.

Fentebbiekhez képest az erdő jelen gazdasági állapota általában nem a legjobb, de a megkezdett s máris némi eredményt mutató erdőgazdasági műveleteknek kitartással való folytatása mellett, rövid idő múlva jelentékenyen fog javulni.

2. Részletes erdőleírás.

a) Terület.

Az erdő egész területe erdősült, nagyobb tisztások s az erdőbirtokhoz tartozó egyéb termékeny vagy terméketlen területek nincsenek. A nyiladékok az erdősült területbe számítottak be. Az egész terület következőleg oszlik fel:

I. tag			50.12	kat. hold,
II. tag, a) osztag		10.84		
b) „		1.17		
c) „		19.57		
d) „		7.40	38.98	„ „
III. tag, a) osztag		11.38		
b) „		29.47		
c) „		9.27	50.12	„ „
IV. tag, a) osztag		2.84		
b) „		80.69	83.53	„ „
összesen			222.75	kat. hold.

b) Termőhelyi viszonyok.

Talaj és kőzet az egész területen egyenlő: legeltetés által megviselt, televényszegény, de mély, homokos agyagtalaj homokkő fölött.

Fekvés, hajlás és lejtőszög:

I. tag és a II. tag a) és b) osztagja ÉNy. 5—10°.

II. tag c) és d) osztagja, valamint III. tag, a) és b) osztag DK. 5—25°.

III. tag, c) osztag és IV. tag a) és b) osztagja ÉNy. 0—5°.

Emelkedés: 180—200 méter adriai tenger fölött.

Termőképességre nézve az egész erdő csak kétféle termőhelyi minőséget mutat, melyek a m. kir. államerdőknél használt erdészeti segédtablákban foglalt, tölgyasarjerdőre vonatkozó fatermési táblák III. és IV. termőképességi osztályának felelnek meg. Erre nézve a terület következőképen oszlik föl:

I. tag, II. tag, a) és b), III. tag c) és IV. tag b) osztagja tartoznak a III., II. tag c) és d), III. tag a) és b),

s IV. tag a) osztagja pedig a IV. termőképességi osztályba. E szerint 152.₀₉ hold III. és 70.₆₆ hold IV. osztályu.

c) Állabjellegzés.

Az I. tag, a II. a) és d), valamint a III. a) osztag 1—12 éves 0.₆ zárlatu, sarjakból származott csertölgyes, mely közé a kocsántalan tölgy mintegy 10⁰/₀-al elegyül; a hézagokba telepített akácz pedig mintegy 15⁰/₀-ot foglal el. Jelen fakészlet e területen holdanként 5 tkmt., jelen évi növekvés holdanként 0.₈ tkmt.

A II. tag b) és c), a III. b) és IV. a) osztagja 14—18 éves, kocsántalan tölgygyel gyéren elegyített 0.₅ zárlatu csertölgy-állab, melynek holdankénti fakészlete jelenleg 11 tkmt., holdankénti évi növekvése 0.₆ tkbmt. tesz.

A III. tag c) és IV. b) osztagja szintén kevés kocsántalan tölgygyel elegyített 18—24 éves, egészben 0.₅ zárlatu csertölgy-állab, melynek különösen észak-nyugati részében a nagyobb hézagok akácczal lettek beültetve. A holdankénti jelen fakészlet itt 18 tmkbt., a jelen évi növekvés holdanként 1.₁ tmt.

d) Jelen fakészlet és növekvés.

A jelen fakészlet teszen egészben	2.600 tkmt.,
a jelen évi növekvés	195 „

e) A korfokozatoknak jelen felosztása.

	I.	II.	III.	IV. korosztály	
	31—40 s több,	21—30,	11—20,	1—10 éves.	Összesen :
Jelenleg van	—	89. ₉₈	53. ₀₅	79. ₇₄	222. ₇₅ k. hold.
Szabályos fordaszaki terület	55. ₀₉	55. ₀₉	55. ₀₉	55. ₀₃	222. ₇₅ k. hold.
Mutatkozik jelenleg :					
több	—	34. ₂₇	—	24. ₀₆	58. ₃₃ k. hold,
kevesebb	55. ₀₉	—	2. ₆₄	—	58. ₃₃ k. hold.

II. Az erdőgazdaság célja és feladata.

A szóban lévő erdő hivatva lévén a kémendi volt urbé-
resék faszükségletét legalább tüzelő fára nézve állandóan
fedezni, a gazdaság feladata lesz a talaj termőképességének
lehető fokozása mellett oly tartamos fatermések létesítésére
törekedni, melyekből a tulajdonosok a viszonyokhoz képest
lehető legtöbb, főleg tüzelésre való fatömeget fognak nyerni.
Ezen feladat az erdőtörvény 17. §-ánál fogva akként lesz
megoldandó, hogy a használatok tartamossága mindenkor biz-
tosítva legyen.

Az erdő tehát tűzifa-gazdaságra rendezendő be, s az
üzem és a használatok akként szabályozandók, hogy a tör-
vényszerű tartamosság biztosítása mellett az erdő lehető
mielőbb juthasson azon szabályos állapotba, mely lehetővé
teszi a fent jelzett célbavett gazdaság rendes folytatását.

III. Üzem- s hozamszabályozás.

1. *Tenyésztendő fánemek, s alkalmazandó üzemmód és fordá.*

Tekintve egyrészt a gazdaság fentjelzett feladatát,
másrészt az erdő termőhelyi viszonyait jövőre főfanemnek
legcélszerűbb lesz az ákáczfát választani, mely e mély, homo-
kos agyagtalajon a fenforgó kedvező éghajlati viszonyok között
kitűnő sarjadjó képességénél és gyors növésénél fogva a
kitüzött célznak leginkább képes megfelelni. Alárendelt meny-
nyiségben azonban emellett mindig a kocsános vagy kocsántalan
tölgy is tenyésztendő, melynek szebb sarjai tarlasztás alkal-
mával állva hagyatván a második fordában némi épületfát is
adnak.

A kitüzött célhoz képest ezen erdő sarjerdő-üzemben
40 éves fordával lesz kezelendő.

2. Felújítási (erdősítési) feladatok.

Fentebbiekhez képest a meglevő tölgyesek tisztás helyeinek berdősítésére, a kivesző tuskók pótlására, valamint a gyér zárlat kiegészítésére egyelőre kizárólag akáczcsemete lesz használandó.

3. A terület gazdasági beosztása.

Mióta az erdő rendszeresebben kezeltetik, az egész terület három részre volt osztva, mely beosztás nyoma a gazdasági térképen is (l. a jelen füzethez mellékelt rajzot) látható; az egyik választó vonal *A* vonal mellett volt, a másik *B* és *C* vonalak közt. A vágások a déli részben kezdtek *s DK.-ről ÉNy.* felé vezetettvén, átmentek a második részbe is egész a jelenlegi 13. és 20. vágásig. Miután azonban e beosztás mellett az évi vágások hossza tulságos nagy volt, s másrészt egyes vágások szétszakitva két részben feküdtek, célszerűbbnek merült fel 4 tagot alakítani olyformán, hogy minden tag területe pontosan egyezzen az évi vágás többszörösével, azaz hogy egy és ugyanazon évi vágás ne essék részben az egyik, részben a következő tagba. A taghatárok, s illetve a vágáshosszak iránya megtartatott, mivel a célnak megfelel.

4. A célbavett szabályos állapot kitüntetése.

A célbavett szabályos állapotban a csertölgy helyén akáczállabok terveztetnek csekély mennyiségben kocsános és kocsántalan tölgygyel elegyítve. A vágások azon sorrendben vezetendők, mint ahogy azt a térképen az egyes évi vágások területeibe beleirt vörös számok mutatják.

A jelen állapothoz viszonyítva volna szabályos állapotban:

a 15—24. sz. vágás 31—40 éves,

a 25—34. „ „ 21—30 „

a 35—40.,

és 1—4. „ „ 11—20 „

az 5—14. „ „ 1—10 „

A szabályos fakészlet teszen egészben	. 6.680 tmt.,
a szabályos évi folyó növedék	. . . 330 „
Szabályos évi hozamterület	. . . 5.569 hold,
szabályos évi fatermés	. . . 330 tm.

5. Hozamszabályozás.

Ámbár kívánatos volna, hogy a szóban levő erdő lehetőleg egyenlő fahozamokat szolgáltatson, mindamelltt a kezelés és ellenörzés egyszerűsítése végett czélszerübbnek tünt fel, a hozamszabályozás alapjául az egyszerű vágásosztást alkalmazni annál is inkább, mert az egyes évi fatermések közti különbség az állaboknak folytonos kiegészítése mellett jövőben igen csekély leend. Ennélfogva az egész 222.75 hold erdő a megállapított 40 éves fordához képest 40 egyenlő kiterjedésü vágásra lévén felosztandó, az évenként kihasználható terület 5.569 k. holdat teszen.

A korosztályok jelen felosztásából kitünik, hogy a legidősebb korfokozatok teljesen hiányoznak; e hiány és a gyér zárlat okozzák azt is, hogy a jelenlegi fakészlet tetemesen kisebb a szabályosnál. Miután pedig a legidősebb állab is jelenleg alig 24 éves, ennélfogva a kihasználást megfelelő időre vagy be kellene szüntetni, vagy legalább kiterjedését tetemesen megszorítani. Mindamelltt nemcsak lehetségesnek, de szükségesnek is mutatkozik, az évi hozamterület teljes kihasználását állapítani meg; lehetségesnek: mert az üzemrendezés itt kizárólag a terület alapján eszközöltetvén és az

évi kihasználás a szabályos évi hozamterületnél nagyobb kiterjedésben nem terveztetvén, a használatok törvényszerű tartamossága biztosítva van, a volt urbéresek pedig inkább megelégednek a csekély mennyiségű és gyengébb fával is, mintha hosszabb ideig az erdőből teljesen ki volnának zárva; szükségesnek: mert az okszerű erdőgazdaság követeli azt, hogy a rossz növésű és gyér zárlatu állabokat mielőbb teljes zárattal és jó növéssel bíró állabok váltsák fel, s a célbavett szabályos állapot lehető legrövidebb idő alatt legyen helyreállítva.

A szabályos fordaszaki terület tehát teljesen fog kihasználtatni, kivéven az első fordaszakot, melyben az évi vágásoknak az új beosztással való mielőbbi megegyeztetése céljából az első hat éven át a szabályosnál kisebb terület fog évenként tarlasztatni. A célbavett szabályos állapot tehát teljesen tulajdonképen csak 46 év múlva lesz elérhető.

Az évi fatermések a szabályos állapot eléréséig évről-évre fognak emelkedni.

6. Általános üzemterv.

Fentebbiek szerint kihasználásra terveztetik:

I. fordaszakban, 1882—1891. évben	. 53. ⁹¹ hold,
és pedig: II. tagban a 13—16. és	
III. tagban a 17—20. számú vágásoknak egy része, s a 21—24. számú vágások;	
II. fordaszakban, 1892—1901. évben	. 55. ⁶⁹ hold,
és pedig: III. tagban a 25. sz. és	
IV. tagban a 26—34. számú vágások;	
III. fordaszakban, 1902—1911. évben	. 55. ⁶⁹ hold,
és pedig IV. tag 34—40. sz. és I. tag 1—4. sz. vágások;	

IV. fordaszakban, 1912—1921. évben . 55.⁶⁹ hold,
és pedig az I. tagban 5—9. sz. és
a II. tagban 10—14. sz. vágások.

Az egyes fordaszakokban tarlasztás alkalmával az illető állabok átlagos fatömegkora (a fordaszaknak közepére számítva) következő lesz:

I. fordaszakban	47. ⁶¹	holdon	21 év,	6. ³⁰	holdon	26 év,
II. " "	5. ⁴⁴	"	31 " 50. ²⁵	"	36 "	
III. " "	33. ⁴¹	"	46 " 22. ²⁸	"	31 "	
IV. " "	45. ⁶⁸	"	41 " 10. ⁰⁰	"	33 év.	

A tervezett kihasználás mellett a korfokozatok következőleg alakulnak át:

	I.	II.	III.	IV. korosztály
	31—40	21—30	11—20	1—10 éves
jelenleg:	—	89. ⁹⁶	53. ⁰⁵	79. ⁷⁴ hold,
10 év múlva:	83. ⁶⁶	5. ⁴⁴	79. ⁷⁴	53. ⁹¹ "
20 " "	33. ⁴¹	79. ⁷⁴	53. ⁹¹	55. ⁶⁹ "
30 " "	57. ⁴⁶	53. ⁹¹	55. ⁶⁹	55. ⁶⁹ "
40 " "	55. ⁶⁸	55. ⁶⁹	55. ⁶⁹	55. ⁶⁹ hold.

7. A legközelebbi 10 év alatt eszközözendő erdőhasználatok és erdősitések.

a) Főhasználat.

A legközelebbi 10 év alatt kihasználásra előirt területek a térképen vonalozás által, a kihasználás sorrendje pedig fekete arabs számokkal van megjelölve. Az egyes évi vágások területe s remélhető fahozama alább, az üzemnyilvántartás előírásában van kitüntetve.

b) Előhasználatok.

Előhasználatok tekintetében a fáknak eddig dívott föl-nyesése, melynél amugy is csak igen gyenge rözsefa nyerhető,

az állabokra és a talajra fölötte hátrányos lévén, ezentul teljesen mellőzendő. Gyéritésről — miután a fák jelenleg nagyon is gyér állásban vannak — szó sem lehet.

c) Mellékhasználatok.

Hogy az elszegényedett talaj termőereje fokoztassék, s tekintettel arra, mikép a hézagok beültetése az egész területen mielőbb foganatosítandó, a legeltetés és alomszedés az egész erdőben betiltandó.

d) Erdősítés.

Az állabok felujulása a megállapított üzemmód folytán nagyobbrészt természetes uton sarjadzás által történik. A kiveszett tuskók pótlása és a hézagoknak betöltése azonban mesterséges uton, ültetés által, 2 éves visszametszett ákáczcsemetékkal eszközendő, még pedig úgy, hogy első sorban az illető évi vágás minden hiánya pótolassék; azonfelül a többi területen minden évben legalább 20 holdon a hézagok ákáczczal ültetendők be.

A csemeték magból nevelendők, egyelőre a II. tag déli részén levő csemetekertben; hogy pedig a következő években szükségelt nagy mennyiségű csemete annál könnyebben legyen minden területhez szállítható, a III. tagnak ut felé eső részében még egy másik csemetekert lesz berendezendő.

8. Belső kezelésre vonatkozó intézkedések.

Az évi fahasználat mikénti felosztása, az erdőbirtokkal összekötött vadászati jog mikénti értékesítése, a terhek és költségek mikénti viselése, s a gazdálkodás mikénti ellenőrzése iránt a volt urbéresék együttesen intézkednek.

Az erdő kezelésével az Esztergommegye erdőbirtokos községei s illetve volt urbéresék közbirtokosságai által válasz-

tott és a kezelendő erdőbirtok arányában közösen fizetett, törvényes kellékekkel bíró szakképzett erdőgondnok fog megbízatni. Az erdőőrzést egy erdőőr teljesíti, ki azonban az erdőtörvényben előírt minősítéssel nem bírván, mielőbb szakképzett és törvényszabta kellékekkel bíró egyénnel váltandó fel.

A favágatás őszzsel eszközlendő és a levágott fa még a tavasz beállta előtt hordandó ki a vágásból.

Az egész erdő alkalmas helyeken kitűzött legeltetési tilalomjelekkel látandó el.

Az erdő határa eddig csak az érsekségi erdő és Kicsind község határa felé lévén biztosítva, hasonló módon árkokkal, s illetve határdombokkal biztosítandó a kémendi és páldi földek felé is.

A tagok választóvonalain két méter széles nyiladékok vágandók ki, s azok délfelőli széleinek végpontjai az illető betűvel (a térképnek megfelelően) ellátott tölgyfa oszlopokkal, a térképen vörössel kitüntetett és a természetben szintén kitűzendő vágásvonalak végpontjai pedig a vágás sorszámával (t. i. azon számmal, mely a térképen vörössel van írva) ellátott tölgyfaczölöppel jelölendők meg.

IV. Üzemnyilvántartás.

1. Területnyilvántartás.

Állomány 1882. évben (erdősült) . 222.75 k. hold.

Változások:

(Következik megfelelő üres hely.)

2. Főhasználatok nyilvántartása.

	1882.		1883.		1884.		1885.		1886.		1887.		1888.		1889.		1890.		1891.	
	é v b e n																			
	terü- let	remél- hető faho- zam	terü- let	faho- zam	terü- let	faho- zam	terü- let	faho- zam	terü- let	faho- zam	terü- let	faho- zam	terü- let	faho- zam	terü- let	faho- zam	terü- let	faho- zam	terü- let	faho- zam
	k. hold	t. km.	h.	tm.	h.	tm.	h.	tm.	h.	tm.	h.	tm.	h.	tm.	h.	tm.	h.	tm.	h.	tm.
Kihhasználásra előíratott Tényleg ki lett használva: A kihasznált fá- nak értéke (tővön):	4.70	38	5.24	47	5.33	59	5.47	66	5.50	61	5.40	70	5.56	78	5.57	84	5.57	95	5.57	106
(Előhasználatok és mellékhásználatok nem tervezettek.)																				

3. Erdősítések nyilvántartása.

	1882.	1883.	1884.	1885.	1886.	1887.	1888.	1889.	1890.	1891.
	é v b e n									
A csemetekertben elvetett mag mennyisége, kilogr.										
Az illető évi vágásterületre kiültetett cseme- ték mennyisége, darab										
Azon vágásoknak sorszáma, melyekben azon- kívül erdősítés eszközöltetett . . . szám										
Ezen vágásokban kiegészített részek területe, hold										
E kiegészítéshez felhasznált csemeték mennyi- isége drb.										
A csemetekertben teljesített munkának és az elvetett magnak értéke forint										
A csemete kiültetés munkájának értéke										

Egyesületi közlemények.

(Az Országos Erdészeti-Egyesület 1882. évi augusztushó 20-án
M.-Szigeten megtartott rendes választmányi ülésének jegyző-
könyve.)

Jelen voltak: Tisza Lajos elnök ő excja; Bedő Albert első alelnök; Bikkal Nándor, Eleőd Jósa, Fekete Lajos, Garlathy Kálmán, Szabó Adolf, Sólcz Gyula választmányi tagok és Horváth Sándor titkár.

I. A titkár az egyesületi pénztár állásáról a következő jelentést terjeszti elő:

Az egyesület összes bevétele folyó évi januárhó 1-jétől augusztushó 18-áig	21.845 frt 43 kr,
kiadása ugyanezen idő alatt	13.272 „ 56 „

jelenlegi pénzkészlete tehát . 8.572 frt 87 kr,

mely összegből 4000 frt az első hazai takarékpénztárban,
4000 frt az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztárban és
572 frt 87 kr pedig az egyesület kézi pénztárában van
elhelyezve.

A kimutatott bevételekből 3867 frt 50 kr múlt évi
pénztári maradvány, 1898 frt rendes alaptőke fejében, 3 frt a
Wagner alapítvány javára és 1142 frt 06 kr a magyar
erdőtisztek és erdészeti altisztek segélyezési alapítványa javára
lett befizetve.

Viszont a kiadásokból, 8894 frt 99 kr az általános
egyesületi alaptőkéhez, 1142 frt 06 kr a magyar erdőtisztek
és erdészeti altisztek segélyezési alapítványához csatolt össze-
geknek tekintendők, melyek miután értékpapírok vásárlására
fordítottak, csak átfutó kiadásokat képeznek, s így a tényle-
ges kiadások a letelt időszak alatt összesen csak 3235 frt
51 krt tesznek.

A fennebb kimutatott pénztári maradványon kívül szintén a kézi pénztárban van letételkép elhelyezve egy 550 forintról szóló takarékpénztári könyvecskében a Deák Ferencz alapítvány 1881-dik évi kamata, mely 1883-ban lesz az „Erdőhasználatlan“ pályadíja fejében kiadandó.

Tudomásul vétetik.

II. Bedő Albert I-ső alelnök előterjeszti a mult választmányi ülésen kiküldött bizottság következő jelentését :

Tisztelt Egyesület!

Folyó évi június 11-én tartott választmányi ülésen V. szám alatt hozott határozatnál fogva kiküldetvén a Deák Ferencz alapítvány 1884. évi kamataiból jutalmazandó pályázat tárgyának és feltételeinek megállapítására, van szerencsénk javaslatunkat a következőkben előterjeszteni.

A Deák Ferencz alapítvány évi kamataiból jutalmazandó pályázatok az alapítvány céljához képest mindenekelőtt magyar erdészeti kézi- és tankönyvek létesítését czélozzák, melyekben eddig nagy hiány volt. Ma már e hiány nagyrészt pótolva van, s az erdészeti tudomány fontosabb ágai közül ez idő szerint csak az erdőrendezésre nézve nem rendelkezünk ily kézikönyvvel. Miután pedig most, midőn az erdőtörvény értelmében az állam felügyelete alá tartozó minden erdő rendszeres gazdasági üzemterv szerint kezelendő, az üzemtervek összeállításánál, valamint az időszaki üzemátvizsgálásoknál ily erdőrendezéstani kézikönyvnek igen jó hasznát lehetne venni: ennél fogva van szerencsénk tiszteletteljesen javasolni, hogy a Deák Ferencz alapítvány 1884. évi kamataiból jutalmazandó pályázat tárgyául az erdőrendezés tan kézikönyvének megírása tüzessék ki.

A mi a feltételeket illeti, arra nézve kimondandónak véljük, hogy a lehetőleg könnyen megérthető, népszerű nyelven

irt kézikönyvben az erdőrendezéshez szükséges előismeretek csak vázlatosan tárgyalandók, s bővebben csak annyiban magyarázandók, a mennyiben aziránt az 1878. évi pályadíjat nyert erdőbecsléstanból elegendő tájékozás nem volna nyerhető. Továbbá a különféle üzem- és hozamszabályozási módok, melyeknek nagy része ma már alig alkalmaztatik, csupán történelmi adatként volnának rövid bírálattal együtt felveendő, a főszó pedig a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által az üzemtervek készítése iránt 1880. évi 23.374. szám alatt kiadott utasításnak megfelelő üzem- s hozamszabályozási módokra fektetendő, melyek mibenléte és mikénti gyakorlati alkalmazása bővebben és részletesebben tárgyalandó.

A pályázat határidejeül, tekintettel a tárgy fontosságára és terjedelmére, 1884. évi decemberhó 31. napja volna ki-tűzendő. — Budapest, 1882. évi augusztus 16-án.

Belházy Emil,
vál. tag.

Bedő Albert,
alelnök.

A válaszmány e javaslatnak részletes megvitatása után elhatározza, hogy a holnapki közgyűlésen indítványba hozassék, miszerint a Deák Ferencz alapítvány 1884-dik évi pályadíja az „Erdőrendezéstan“ kézikönyvének megírására tűzessék ki, a pályázati feltételekben azonban a bizottság által ajánlt határidő elfogadása mellett csak az tűzessék ki, hogy a pályamunka egy jó tan- és kézikönyvtől várható igényeknek megfeleljen, s másfelől, hogy a földmivelési ministerium által 1880. évi 23.374. szám alatt az üzemtervek készítése iránt kiadott utasításnak megfelelő üzem- és hozamszabályozási módok elméleti ismertetését és gyakorlati alkalmazását is részletesen tárgyalja, kimondatván viszont a feltételekben, miszerint az egyesület gondoskodni fog, hogy a pályadíjra érde-

mesnek ítelt és az egylet céljának megfelelő munka kiadása külön anyagi segély által is támogattassék.

III. Elnök ő excja felvetvén azt a kérdést, nem volna-e célszerű az ülések látogatottsága érdekében megfelelő intézkedésekről gondoskodni, elhatározza a választmány, hogy a holnapi ülésen indítványozni fogja, miszerint azon tagokra nézve, kik az üléseken egy évben legalább egyszer meg nem jelennek, az alapszabályok módosítása útján mondassék ki, hogy a választmánynak megszűnnek tagjai lenni, s hogy tehát helyükbe a megbízatás időtartamának lejártá alatt is más választható, továbbá, hogy minden választmányi tag köteles a közgyűléseken megjelenni, vagy ha ezt nem tehetné, elmaradását alapos okokkal kimenteni.

IV. A titkár részben az I. alatt előterjesztett pénztári jelentés kiegészítéseül, részben a mult választmányi ülés határozata alapján, a folyó évi rendes bevételekről és kiadásokról és az ezek összehasonlítása után remélhető feleslegről a következő összeállítást terjeszti elő :

Folyó évi összes bevételeink tesznek . 21.845 frt 43 krt.

Ebből azonban az alaptőkét

illeti	1.898 frt — kr,	}	3.043 frt 06 kr.
az új segélyezési alapítványt	1.142 „ 06 „		
és a Wagner alapítványt	3 „ — „		

Eszerint az egészből rendes bevételnek tekinthető = 18.802 frt 37 kr.

Biztosan remélhető továbbá :

a) értékpapírok kamataiból	1.500 „ — „
b) tagsági díjakból és alapítványi kamatokból	2.000 „ — „
c) hirdetési díjakból, az „Erdészeti Zsebnaptár“ és az „Erdészeti Rendeletek Táráért“ befolyt előfizetési pénzekből	1.000 „ — „

Összes elkölthető rendes bevételeink tehát az év végeig: 23.302 frt 37 krra tehetők.

Ezzel szemben eddigi rendes kiadá-

saink kitesznek mostanáig 3.235 frt 51 krt,

mostantól az év végéig (ha alapul az

előirányzat vétetik) 9.289 „ 49 „

Az egész évi szükséglet tehát = 12.525 frt — kr.

S így a remélhető megtakarítás 10.777 frt 37 kr.

A választmány e kedvező eredményt örvendetes tudomásul véve, elhatározza, hogy a holnapi közgyűlésen azon esetre, ha a magyar erdőtisztek és erdészeti altisztek segélyezési alapítványának tervezete elfogadtatik, az alapszabályokban ennek folytán eszközözlendő módosítások felsőbb jóváhagyásának fentartásával a mutatkozó feleslegből 5000 frtnak az új alapítványhoz való csatolását javasolja, oly feltétel alatt, hogy az összegnek 1882. augusztus 21-étől esedékes kamatai már ez évben a kitüzött segélyezésre fordíttassanak.

V. A titkár előterjeszti a nagymélt. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumnak f. évi 24.303. szám alatt kelt következő leiratát :

„Az Országos Erdészeti Egyesületnek, mint az „Erdészeti Lapok“ tulajdonosának Budapesten.

A m. kir. belügyminister ur a törvényhatósághoz intézett f. évi 28.794. számú körrendeletében elrendelte, hogy a községek a községi erdők fatermését mindenkor nyilvános árverés útján áruba bocsátani, s a nagyobb faeladásokra, nevezetesen az 1000 frtnyi értéket meghaladó faanyagokra vonatkozó árverési hirdetményeket az „Erdészeti Lapok“-ban közhírré tételni tartoznak.

Midőn erről az egyesületet ezennel értesitem, nem mulasztatom el egyidejűleg a m. kir. belügyminister ur azon óhaját is az Erdészeti Egyesület figyelmébe ajánlani, s annak teljesítésére ezennel megkeresni, hogy a községi erdők terményeinek eladására vonatkozó hirdetmények az „Erdészeti Lapokba“ vagy díjmentesen, vagy pedig, ha ez lehetséges nem lenne, a lehető legcsekélyebb díjakért vétessenek fel, nehogy az árverési hirdetmények a fentebbi értelemben való közhírré tételé-

nek elrendelése, az „Erdészeti Lapok“ jövedelem forrása szaporítása érdekében történt intézkedésnek tekintessék.

Budapest, 1882. juniushó 29-én.

A minister helyett :

Matlekovics“.

A választmány tudomásul véve a nagym. belügyminis-
terium ezen intézkedését, kimondja, hogy a községi faeladá-
sokra vonatkozó hirdetmények a szokásos dijszabási tételeknél
30⁰/₀-al olcsóbban fognak közöltetni.

VI. A titkár bejelentése alapján a következő új tagok
vétetnek fel :

a) alapítóknek : Wagner Gusztáv, m. kir. erdész,
200 frt alapítvánnyal kötvényben, ajánlja Rutska Tivadar;
Lánczy Gyula, m. k. kezelő főerdész, 160 frt alapítvánnyal
kötvényben, ajánlja Várjon Géza; Wolfinaui Wolf
Attila, m. kir. erdőgyakornok, 200 frt alapítvánnyal köt-
vényben, ajánlja Scheint Adolf; Hoós Ernő, m. kir. erdő-
gyakornok, 160 frt alapítvánnyal kötvényben, ajánlja Mja-
zovszky Károly; végül Siegmund Adolf, városi erdész,
160 frt alapítvánnyal kötvényben. Ez utóbbi felvétele előtt
a választmány Nagy Gyula kir. erdőfelügyelő, Zaminer
Ede erdőmester és nevezett nyilatkozataiból meggyőződött,
hogy a múlt választmányi ülés ismeretes határozatának meg-
hozatalára okul egy oly, Siegmund megbizottja által elköve-
tett tévedés szolgált, mely Siegmundnak tudtán kívül
történt.

b) Rendes tagoknak : Szentiványi Gyula, kir.
ítélő táblai tanácselnök, ajánlja Nagy Gyula; Mayer Károly,
uradalmi erdőgondnok, ajánlja Tóti Szabó Sándor; Kézsmárky Sándor,
püspöki erdész, ajánlja Havas Ágoston, Znamenak János,
uradalmi erdész, Müller Henrik, m. k.

közalapítványi erdész és Schwabik Ferencz, urad. erdész, ajánlja Kárász István; Jenek Rezső, urad. erdőmester, ajánlja a titkár; Jákói Géza, urad. erdész, ajánlja Vadas Jenő; Danielis Ede, m. kir. kat. erdőbecslési felügyelő, ajánlja Hantos János; Rényi József üveggyáros, ajánlja a titkár; Jakab József, erdőakadémiai hallgató, ajánlja Bedő Albert első alelnök, és Mitták Vilmos, erdőgyakornok, ajánlja Mahler Sándor.

VII. A tárgysorozat és napirend részleteinek megbeszélése után az ülés véget érven, jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Bedő Albert első alelnök, és Hoffmann Sándor, választmányi tag kéretnek fel. — Kelt mint fent.

Hitelesítésül :

Bedő Albert,
alelnök.

Hoffmann Sándor,
választm. tag.

Tisza Lajos,
elnök.

Horváth Sándor,
titkár.

Az „Országos Erdészeti-Egyesület“ máramarosi közgyűléséről.

Fekete Lajostól.

Száz meg száz szív dobogott fel erősebben a magyar erdészek keblében, midőn elhangzott a felszólítás az „Erdészeti Lapok“-ban, a Máramarosmegyében tartandó közgyűlésben való részvételre. És daczára azon számos akadálnak, melyek ily hosszú utazásnak útjában állnak, s azon kételyeknek, melyeket szaktársainkban az élet gondjai és a kötelesség által kiszabott teendők ébresztettek, mégis százan felül jelentkeztek a közgyűlésre, a máramarosi kincstári tisztviselők kivételével. Természetesen, mint mindig, ugy most is, előre nem látott akadályok e számot némileg lepasztották.

Azt hiszem, hogy az egy helyről elindult csapatok közt az volt legjelentékenyebb, melyet a földm.- ip.- és kőr.- ministerium erdészeti osztálya adott, s mely Budapesten a Széchenyi téren elköltött kedélyes vacsora után a magyar államvaspálya indóházába vette útját augusztus 19-én este, a hol a közalapítványi erdőtisztekkel egyesült. Az idő komorsága nagyobbára az arczokon is visszatükröződött, s csak a könnyüvéru fiatalság ment nagy reményekkel az expeditió elé. Legkomorabb volt vezérünk, Bedő alelnök, ki gyengélkedése miatt az eljövételre is némi önfeláldozással határozta el magát. Társaságunk minden csatlakozási állomáson szaporodott, s mindannyiszor egymást régóta nem látott barátok adtak kifejezést a kellemes meglepetésnek. Megviradtunk. Mindenki az égre emelte tekintetét, hogy annak szándékát fürkésze ki, a jövő időjárásra nézve; és mindenki reménytelenül vonult vissza újból kocsiosztályába. Az idő még mindég borus, esős volt. Királyházánál az egyesület szeretve tisztelt elnökével jöttünk össze, kit névrokona, a haragosan zúgó Tisza, elég barátságatlanul fogadott itt Máramarosmegye kapuinál, előntve zavaros árjával nemcsak a füzeseket, hanem a réteket és kukoriczaföldeket is, ameddig a szem ellátott. Még hozzá sem fogtunk a hadjárathoz, s már is leverve éreztük magunkat. Ily kedélyhangulatban érkezünk meg vasárnap délután 5 órakor M.-Szigetre, hol Lónyay János a megye főispánja, Szöllősy Antal a város polgármestere, a kincstári erdőigazgató Bikkal Nándor, a bustyaházai erdőmester Kellner Valér és számos megyei, városi és kincstári tisztviselő fogadtak. A polgármester üdvözlő beszédére Tisza Lajos megköszönte a szives fogadtatást, és az egyleti tagok a számukra kijelölt szállásokra siettek, hogy az út porát lerázva, kissé rendbe szedjék magukat. Egy órával később a választmány a fellobogózott megyeház épületében rövid ülést tartott.

Estefelé a „Korona“-vendéglőben a kirándulásokhoz szükséges fogatokra nézve az előleges intézkedések megtétték, s elnök ő nagyméltóságának megjelenése után a tagok a vendéglő nagytermében felterített asztaloknál helyet foglalva, megkezdődött az ismerkedési estély, ahol a zene, a viszontlátás örömei, a fáradság üdítő szereai, és új ismeretségek kötése elfeledtette velünk a rossz időt. A derült hangulat, melyet ez estélyről magunkkal vittünk, átterjengett a légkörre is, mert hétfőn reggel mindnyájunkat váratlanul, de annál kellemesebben derült idő lepett meg. Reggel 8 órakor, mintegy 150 tag jelenlétében, megkezdődött az első ülés a megyeház nagytermében, melynek erdészeti diszitményei a derült ég világítása mellett igen alkalmasak voltak az ünnepélyesség emelésére. Jó benyomást tett e mellett a sok egyenruha is, mely vidéki közgyűléseinken először szerepelt s bizonyára teljes mértékben megnyerte tetszését a karzat diszes hölgyközönségének.

Az ülés fénypontját T i s z a Lajos elnöki megnyitó beszéde képezte, melyben röviden körvonalozta egyesületünk kifejtett működését a lefolyt évben. Valódi öröm töltötte el mindnyájunk keblét, midőn meggyőződünk szeretett elnökünk szavai-ból afelől, hogy mily éber figyelemmel kíséri erdőgazdaságunk országos érdekeit, mily szakértői érzéket tanusít bajaink, s ezek orvosló szereinek felismerésében, és mily helyesen mérlegeli azok fontosságát az államférfiu szempontjából. Nem frázisainál fogva volt lélekemelő e megnyitó, mert nem volt szüksége arra, hogy magát felcizcomázza. Az egyesület összhangzó működését, életét, hatását ki- és befelé, mint szép arányos egészét állította e beszéd elénkbe, mely mint a klassicus művészet alakításai, annál szebb — mert annál igazabb — minél kevesebb rajta a sallang. E beszédet másutt egész terjedelmében megtalálják olvasóink. Azt az otthon csendjében kell tanulmányozni, az abban előadott tények alapján eszmé-

inket tovább fűzni, s elmerengve azok kellemes lánczolatán, elővarázsolni azon eszményképet, hogy milyen lesz egy század mulva egyletünk, ha oly kezek fogják azt mindig vezetni, a milyenekben jelenleg összpontosulnak annak vezérszálai!

A titkári jelentésből nagy örömünkre értesültünk, hogy az egylet vagyona jelenleg a 150 ezeret meghaladja. Nagy szó ez kedves olvasó! Mert hisz mindnyájan jól emlékezhetünk még, hogy rövid két év előtt mily nevezetes eseménynek tartottuk, hogy az egylet vagyona, fennállásától fogva, 100 ezer forintra emelkedett, s mily nagy fájdalmat szerzett, a különben is veszélyes betegséggel sujtott Bedő, szeretett jelenlegi első alelnökünknek, hogy azon nevezetes eseményt, melynek létrehozásában senkinek sincs akkora érdeme mint neki, nem személyesen jelenthette be a mehádiai fürdőn tartott közgyűlésnek.

Nevezetes mozzanatát képezte még ez ülésnek az igazgató választmány előterjesztése is egy új segélyezési alapítvány alkotása iránt. És érdeklél hallgattuk meg Kabina kir. erdőfelügyelő előadását is, melylyel az első szakkérdést bevezette. Értekezését, mint általában véve a közgyűlési tanácskozások más részleteit is, másutt egész terjedelmében megtalálhatja a szíves olvasó.

Ülés után végig jártunk a magyarországi Kárpát-egylet keleti kárpátok osztálya által létesített kiállítás helyiségein, hol a megye nyers terményei, házi és gyáripára izlésteljesen és czélszerűen volt bemutatva. Innen a kamarai fűrésztelepre kocsikáztunk, melynek berendezése nagyszerűnek mondható. Tizenkét nagy keretet hoz egyetlen tengely segélyével mozgásba az óriási gőzgép, ezenkívül 2 kisebb keret és egy páros körfűrész dolgozza fel a M.-Szigetre szállitható összes kincstári fát. Itt a fűrésztelep jelenlegi bérlője villásreggelivel lepott meg, s általában a tisztviselők elismerésre méltó előzé-

kenységet fejtettek ki egyletünk fogadása és a tagok kalauzolásában. Rövid pihenés után kocsira szállva tovább folytattuk utunkat. Szerencsére az ég gondoskodott a mult napokban arról, hogy a kocsik hosszú sora a port fel ne verje, s így a sereg derült ég és derült kedély mellett vígan robogott a megszikkadt úton Bocskó felé, hol mozsarak durrogása közt egy csinos diadal iv „Viruljon hazánk erdészete“ felirattal, számtalan nemzeti zászló s a helység népének folyton megújuló éljenzése fogadták a társaságot. A helybeli gör. kath. esperes üdvözlő beszéde után az ugynevezett hajógyárba térünk be, melyet a máramarosi kollegák példátlan vendégszeretete a legszebb csarnokká varázsolt át. Izléssel diszitett homlokzatán az egyesület nagyban elkészített jelvénye, bent a zölddel bevont falakon pedig az erdészet kitünőségeinek, Tisza Lajos elnökünknek, báró Kemény Gábor miniszternek, Bedő Albert országos főerdőmesternek, és egyesületünk néhai első alelnökének boldogult Wágner Károlynak arcképei leptek meg azzal a jó benyomással, melyet csak ott szokott érezni az ember, hol az őszinte szives fogadtatás mint itt, mindenre kiterjeszti figyelmét. Itt tartottuk az első ebédet, melyet elnökünk a legelső magyar emberre, a királyra emelt pohárköszöntőjével a közgyűlés diplomaticus ebédjévé avatott fel. Lelkesen megéljenzett szavait egymásután követték a kitünően sikerült toasztok, melyeknek csak az utra hívó kürtszó vetett véget.

Végre ismét kocsira szálltunk, hálánkat fejezve ki az ég iránt, mely a mily bőven öntötte volt ebéd alatt a csarnokon kívül szorult nép nyakába záporát, ép oly nyájas derült arccal üdvözölte utra kész karavánunkat.

Eddig meglehetősen tágas völgyalapályon haladt át utunk; tekintetünk csak a távolban találkozott a 200—400 méter magas dombok által képezett völgy szegélylyel. A bocskói

kifogó partokat és rakodókat elhagyva egyszerre megszökül a völgy, az előbbi dombos környezet helyébe 5—700 méter magas gerinczek lépnek, melyek amint felfelé haladunk a Tiszán, mindig közelebb és közelebb jönnek egymáshoz; az erdők egyik oldalon az utat érintik s a táj meredek hegyoldalaival, 800—1000 méter magasra emelkedő ormaival, melyeket a czikk-czakkos gerinczek, hol közelebb hoznak, hol távolabbra tolnak el a völgyfenéktől, egészen középhegységi alakot ölt. Az előbb átfutott vidéken még a tölgy volt a tulnyomó vagy legalább ez játszott jelentékenyebb szerepet; itt már a bükk uralkodik s csak ritkán jelenik meg fenn a gerinczek körül egy-egy jegenyefenyő, mint előőrse a fennebb helyet foglaló rengeteg fenyveseknek.

Még távol voltunk Rahótól, midőn egy kanyarulatnál 24 tagból álló banderium állott az élünkre. Ünnepi ruhában öltözött egyszerű orosz parasztok voltak, de csapatjuk apró lovaikkal s nemzeti zászlóikkal valóban festői volt. Rahóhoz közeledve mozsárdurrogás és zeneszó fogadott, s mi a legkellemesebb meglepetések között haladtunk végig a kezdődő szürkületben e kis helység kivilágított házsorai közt egész a Tisza hidjáig, hol egy „Isten hozott“ felirattal ékeskedő csinos diadalív alatt a helybeli plébános üdvözölte szép beszédben társaságunkat.

Áthaladva a füzérekkel s zászlókkal diszitett hidon, lakásainkra siettünk, hogy nemsokára ismét összegyűljünk a régi erdőhivatali épület előtt, melynek homlokzatát az ablakokba helyezett számtalan gyertyafény mellett egy egész sor oszlopra erősített szurokfáklya világított meg ez este. A kapuval szemben egy kis sátorban a szlatinai sóbányászok zenekara foglalt helyet, míg benn az udvaron egy csinos fedett csarnok alatt terített asztalok, s a bogdáni főerdész és a helybeli erdész kedves nejei által készített izletes vacsora vártak ránk. Jó étvágy-

gyal s kitünő hangulatban foglaltunk helyet az asztaloknál, szívesen hallgatva a felszolgáló csinos házi kisasszony s társnőinek kináló szavára, kiknek jelenléte sokban fokozta az est kellemeit, melyet a tánczra perdülő fiatalság igen természetesen csak későn fejezett be.

Másnap korán reggel útrakelve, borongós időben s itt-ott egy kis permetező eső által kísérve, folytattuk kirándulásunkat fel a Tiszavölgyén. Rahónál a Tiszát környező hegységek dombvidékszerű medenczévé törpülnek le, melyet egy pár helyen mélyebben benyuló magasabb hegygerinczek ölelnek körül. Hogy itt is, mint más hasonló vidéken, a lakosság az erdőket a szelidebb hajlásu lejtőkről szántó, kaszáló és legelő nyeres céljából lehetőleg hátraszorította, az természetes, csak hogy az irtás sok helyen a feltétlen erdőtalajra is kiterjedett, a minek ezután való megakadályoztatására az erdőtörvény hatalmas eszközt adott a kir. erdőfelügyelők kezébe. Mintegy három kilométernyire Rahón felül átléptük a Tiszát, annak baloldalára menve át. Közvetlen e hid felett egyesül a Fekete-Tiszával a Fehér, mely mellett már most nagyobb emelkedéssel vitt utunk kelet-délkelet felé Bogdánon át a Fehér-Tisza egy mellék ágáig, hol északra fordulva, nemsokára elértük a 758 méter t. f. magasságban fekvő hoverlai gátot, a Hoverla és Brebenyeskal patakok összefolyásánál, a völgykatlan fenyesekkel borított oldalaitól környezve. E gát 20 millió köblábat, azaz kereken 6,300.000 köbméter vizet képes felfogni, 24—36 óra alatt telik meg, és 5 óráig képes az uszapatakot vízzel táplálni. A csapókapu nyitása után az előviz elhaladását bevárva, midőn visszaindultunk, egymásután néhány elől hevederekkel szilárdan, hátul pedig gúzszal lazán kötött tutajt bocsátottak időnként a vízre, melyek az uszapatak különböző részeinél minket utólérve, különösen alvidéki szaktársaink, de méginkább laikus barátaink kedélyét nem mindennapi módon

izgatták fel. Valóban nagy bátorság, lélekéberség és testierő szükséges e gyarló jármű kormányozásához a szűk sziklamerben zúgva, morogva tovaszáguldó hegyi zuhatagon. Mondhatom, hogy bármely sporttal versenyzik a kormányzó tuta-jostól megkivánt ügyesség, erő és bátorság tekintetében. Természetes, hogy ily vizeken bő alkalmunk volt érdekes vizsgálási műveket is látni, melyek a tutajozást lehetővé teszik. Bogdánba visszaérkezve az oszlopokon nyugvó és fenyőfüzérekeldúsan díszített szin védelme alattt vig villásreggelit költöt-tünk el, mely azonban másutt ebédnek is bátran számot tett volna.

A társaság vig zaja s a kíváncsiság, — ismét láthatni a reggel megéljenzett sok urat, — itt is sátrunk köré gyűjté a falu népét, köztük egy egész sereg csinos orosz leányt, kik eleinte csak félve tekintettek felénk, később azonban neki bátorodtak s egyiküket csak a rendezők gyöngéd figyelme tarthatta vissza attól, hogy az uri társaságot ékes szavakban fel ne köszöntse.

Megszólalt a tüzoltók trombitája, kiket M.-Szigetről hozott magával a rendezőség, hogy a rend fentartásánál segédkezzenek, s mi ismét szép tiszta időben, jó kedvvel keltünk utra, hogy folytassuk utunkat vissza a két Tisza összefolyásához, s innen a Fekete-Tisza völgyén fel Körösmezőfelé.

Bogdán körül, kis távolságban három mellékvölgy száll le a Fehér-Tiszába, s ezek közt ugyanannyi bérc ereszkedik le a völgybe a szegélyző gerincekről, melyek csúcsai 700—1.200 méter magasak.

Az irtások a helységtől, kivált az észak felől környező menedékesebb oldalakra, messze ki vannak terjesztve; a különböző nagyságu, majdnem négyszögalaku téreket élénkzöld pázsit borítja, s egymástól a kiirtott fenyves maradványaival vannak elválasztva, mi egészben egy jól mivelt vidék kellemes külsejét kölcsönzi a tájnak. E jó benyomást azonban zavarja,

sőt megsemmisíti azon gondatlan pusztítás, melyet a hátra-maradott fenyves foszlányokon követ el a népség. A rongy mindig undorító marad! . . .

Nem lehetne-e ezen erdőfoszlányokat kissé az izlésnek megfelelően körülnyirbálni, világosabban szólva, azokat egyenes vonalakkal, vagy a hol ezt a domborulati viszonyok nem engedik, sima, nem szakgatott görbékkel határolni, s azután nem vandal módon tépni, szabdalni, kinozni, hanem úgy használni, hogy a pusztításnak nyoma helyett, tüzetesebb vizsgálatnál is, az emberi kéz rendező munkálkodását tüntessék elénk! Senki se mondja azt, hogy ez sok fáradságot, költséget igényel, mert ez semmi egyebet nem kíván, mint egy kis izlést és jóakaratot, melynek felébresztésére az iskolamester, pap és mindenek felett a kir. erdőfelügyelők vannak hivatva. Tudjuk, hogy sokkal égetőbb kérdésekkel vannak és lesznek még sokáig az erdőfelügyelők elfoglalva; de rá akarom mutatni feladatuk ezen oldalára is, melylyel, hogy mellesleg foglalkozzanak, kívánatos.

Ha a kerteket, krumpli s gabnaföldeket figyelembe vesszük, meggyőződünk arról, hogy a szorgalom, mely a zord vidék klimai hiányait pótolni annyira szükséges volna, sokaknál még hiányzik.

Néhány óra alatt Borkútra érkeztünk, mely jó savanyu vizéről ismeretes; az országuttól fűzérosokkal szegélyezett út vezetett el, egy kis fellobogózott diadalív alatt, a kúthoz, melynek vizét a műértő inyek is élvezhetőnek találták. Megelégedésünk kifejezése után tovább indultunk, mindenütt bükkösökkel környezve, melyekben csak kivételesen jó elő a fenyő s ekkor is nagyon szórványosan. Csak egy helyen találtunk részben tiszta, részben bükkal csak kis mértékben vegyített lúcfenyvest, melyet a 20-as években telepítettek, s alsó

része később leégvén, a felette még épen maradt állab szépen bevetényült, most tehát annál jóval fiatalabb.

Még korán érkeztünk Kőrösmezőre, úgy, hogy a tutajkifogó hely meg szemlélésére is maradt időnk. Besetétedvén, felgyújtattak a földbeeresztett métermagas oszlopokra helyezett szurokkal telt edények, s a hatalmas lángnyelvek két hosszú sora jelölte az utat a helységben szétszórt társaknak, hogy az estebéd kezdetét jelző mozsárlövésre merre vegyék utjokat. Száz színes lámpionnal diszitett, minden oldalról deszkával burkolt, s belől fenyőlombbal bélelt, sátor fogadott belsejébe, hol a gyomor kivánalmainak bő kielégítése után sem engedte a rossz idő lábra kapni a jó kedvet. Igaz, hogy mi nem áztunk meg, de Kőrösmezőn, a mint mondották, borzasztó eső szakadt le délelőtt, mely csak dél felé kezdett szünni, minek folytán a vizek újból megáradtak. Este is egészen koromsötét volt az ég, s vacsora alatt rákezdte a zápor, még pedig oly kitarással, hogy a kik a nyugalmat óhajtva, nesztelenül akartak távozni, azok sem mertek, köpenyeiknek és csizmáiknak daczára is, a bokáig érő vízzel és zuhogó esővel dacolni. Mit tehetünk? Ott maradtunk; az asztalok egy részét a tűzoltók segítségével felszedtük, s jó példa után indulva, ifja, öregje tánczra kerekedett, a kőrösmezei szépségekkel. Már ha holnap a Tisza forrásához és az Okolára nem mehetünk, mulassunk legalább ma éjjel! Ugyis azt mondják, hogy sirva vigad a magyar! Sokan elhatározták, hogy ha a társaság egy része rá is szánja magát az út folytatására, ők a visszamaradó kocsikon visszamennek Szigetre. És az eső mindezzel nem gondolva, tovább zuhogott; Bedő alelnökünk pedig annál inkább buzdította a tisztelt tagtársakat a tánczra. S meg is győzte az időt kitartásával, szívósabb volt annál. Az eső elállott, s mi lefeküdtünk. S ime a regg meghozta vigasztalásunkat. Gyönyörű időre viradtunk fel! Csak vékony ködfátyol szűrkitette kissé az ég kék

szinét, melyet a feljövő nap tekintetére édes mosolylyal távolított el arczáról a föld, s mi, annak boldog lakói*) vidáman keltünk utnak fel a Fekete-Tiszán.

Körösmező egy tágas katlanban fekszik, menedékes oldalakkal, melyeket mindenfelől pázsitos rétek, legelők és tanyák borítanak, erdőmaradványokkal tarkázva; s csak meglehetősen távolban övezik e katlant 800—1.000 méterre emelkedő gerinczek. Itt ömlik a Tiszába a Lazescsina, mely mellett először mintegy $4\frac{1}{2}$ kilométernyire keleti irányban halad a Galicziába vivő országút, s azután északkeletre kanyarodva, még $4\frac{1}{2}$ kilométernyi távolságban metszi a határt. De a mi utunk a Fekete-Tiszán először mintegy 3 kilométernyire észak felé, azután nagyban véve, igen nagy kanyarulatokkal, nyugat felé vezetett. Körösmezőtől felfelé csupa fenyveseket lát a szem, csak kivételesen egy-egy bükköt vagy más lombfát. Mindjárt kezdetben gyönyörű sűrű lúczfenyő fiatalosok vonják magukra figyelmünket, melyek jobbra és balra a láthatárig terjednek; így haladunk végig mintegy 8—9.000 holdnyi területen, mely felfelé apróbb és gyérebb lesz ugyan, de a későbbi záródás mindenütt biztosítva van.

Ezeknek az állaboknak egy része az 1868. évi nagyszerű széltörések és az annak folytán beállott szúpusztítás helyét foglalják el, mutatva, hogy mily rövid időn képes a természet a rajta ütött sebeket az emberi kéz ápolása mellett behegeszteni. Csak egy dolog aggasztja az erdészt; azon gondolat t. i. hogy vajjon e gyönyörű fiatalosokat, ha majd felnőnek, nem fogja-e hasonló sors érni, mint elődeiket. Mert nélkülözik a vegyes állabok előnyeit; pedig oly jól állana itt 20—50°/_o jegenyefenyő! Az apsineczí gátnál, hol a Fekete-Tiszának két legtávolabbról eredő ága, a Tiszcsora és Apsinicza talál-

*) s „borbélyai“ mondja egy ellensége szakunknak!

koznak, megállapodott a sereg, a gát szerkezetének megtekintésére. E gát egy része kőből készült, másik része, mint általában a máramarosi vízfogók gátjai, fából épült, s udvara a hoverlainál kisebb térfogatu.

Gyönyörű látványt nyújt e tó sima, zöld tükre, sötét fenyvesekkel környezve, melyeket a beömlő két patak ezüstös fodrai hasitnak át.

E látványt élvezte épen a társaság a tó feletti utról, midőn Tisza Lajos elnökünk a tó kifolyása feletti pallóra ért, a csapó kapu pedig megnyilván, a békóba szorított Tisza vízének kiszabadult szülöttje nyilsebességgel kirohanna, mély complimentben hajolt meg névrokona előtt, kinek ezuttal kiszabadulását köszönhette. A Tiszcsorán felfelé haladva, újabb széltörések számos eseteivel találkoztunk, melyek egyike majdnem teljesen ellenkezőleg az 1868-diki szélvészszel, éppen északról dél felé döntötte ki a fákat. Az ilyeneket forgó szeleknek tulajdonítják itt. Az összeomló félben lévő tiszcsorai gáttól még kevés ideig követtük a völgyfenék vonalát, de aztán lovakra ülve, kanyargó uton emelkedtünk fel az Okola nevű, 1.256 m. magasban fekvő nagy tisztásra, hol havasi kürtök zengése, mozsár durrogás és zeneszó fogadott; s ez alkalomra nagy étkezési csarnok, konyha, sőt emeletes kilátó hely (belvedere) is volt felállítva.

Az Okola egy kis hegytömb a Tiszcsora két ága és a Taracz folyóba ömlő Turbátnak egy mellékpatakja között, melyről gyönyörű kilátás nyílik a végtelen erdőségekkel borított völgyekre, a máramarosi, és a határos galicziai hegycsúcsokra; melyeket azonban részben a borús idő és köd miatt inkább csak oda képzeltünk. Az Okola délkeleti oldalán, a megszállás helyétől csak néhány száz lépésnyire, van a Tisza forrása, kis nyugvó helylyel, melyet megtekintvén, elnökeink és a kíséretükben lévő tagtársak egész pietással ittak belőle. Az után

egy lúczfenyő alatt, mely mellett több fiatal példány is volt, a tisztás szélén, a forrás felőli oldalon körülvettük elnökünket, hogy megtartsuk e nevezetes helyen, szabad ég alatt második ülésünket, melynek tárgyát a közgyűlés elé kitűzött III. szakkérdés képezte, a Máramarosban észlelt szélviharok és szűpusztítások hatása, és az ezek elleni óvintézkedések felől; melyről való nézetét itt Mjazovszky Károly tagtárs fejtette ki; az idő rövidsége miatt azonban tüzetesebb tárgyalása elhalsztatott.

Az Okolán rendezett rövid ebédnek legérdekesebb mozzanatát azon felköszöntő képezi, melyben a közgyűlés minden dicséret felett álló ügyvezetője Bikkal Nándor tagtársunk, a kirándulásban résztvevőkre üritette poharát, kérvén, hogy a mai nap emlékéül abba a lúczfenyőbe, mely alatt imént ülésünket tartottuk, emléklapot vésethessen be.

Indítványát természetesen élénk helyesléssel fogadtuk; mire Bedő alelnök a nevezetes fát általános tetszés között Tisza Lajos-fának nevezte el s aztán szellemes fordulattal a máramarosi erdészekhez intézve szavait, oly hosszú életet kívánt nekik, mint a minőt e lúczfenyő el fog érni az ő gondos, szeretetteljes ápolásuk mellett.

Az Okoláról részint lóháton, részint gyalog a Turbat völgyébe lejtettünk s a szép fekvésű turbáti vizgyűjtő mellett elhaladva, mintegy két és fél óra alatt, a 800 m. t. f. magasságban fekvő, turbaczilí erdőtanyára érkeztünk, mely azon a helyen, hol a Turbaczil patak a Turbátba ömlik, egészen magánosan áll. Rövid pihenés után parasztok által szállított málháinkat kézrekerítve, kocsira ültünk s ismét tovább folytattuk utunkat le Királymező felé.

Az Okolán innen a völgyek mindenütt szűkek, a hegyeket, merre szemünk ellát, mindenütt fenyvesek borítják s a rohanó hegyi zuhatagok mentén számtalan érdekes vízepitményre

akadunk, melyek mind a ragadó ár megfékezésére szolgálnak. Küszöbfák, fenékgátak, terelőfalak, surrantók váltják fel léptenyomon egymást, jelülül annak az erős küzdelemnek, melylyel itt a fatermek leszállítása jár. De a szomorító jelenségek még élénkebben hívják fel a szakember figyelmét. Majd minden pontról régibb és újabb széltöréseket lát a szem, melyek közül igen érdekes az, mely egy katlanszerű tágulatban, két, egymásra hegyes szög alatt hajló oldalon világosan mutatja, hogy a völgybe felülről lefelé beömlött légáram a jobb parton előtte álló oldalon mikép tört meg, és vett, a tulsó oldalra átcsapva, az előbbivel ellenkező irányt; a mi a félig és egészen kidőlt fák irányából minden kétséget kizárólag kitünik.

Van még egy tárgy, a mit nem szivesen érintek, de azt hiszem, nem szabad elhallgatnom. Igen rossz benyomást tesznek a feldolgozott széltörésekben ép úgy, mint a vágásokban, használhatatlanságuknál fogva nagy számban fenhagyott, s később az idő által eléktelenített, félig letört, meztelen, vagy héjfoszlányokkal borított csonka törzsek, melyek az ilyenhez nem szokott szem előtt az eltűnt erdők siroszlopainak, megölt faóriások égre meredő csontvázainak tűnnek fel, s a laikus előtt a pusztulás bélyegét ütik e különben szép erdőségekre. Mi tudjuk azt, hogy e látvány másutt sem ritka hazánkban; tudjuk, hogy e csonka törzsek nem voltak felhasználhatók, és költségkimélés szempontjából maradtak álva; tudjuk, hogy ottlétük a körülöttük felserdülő fiatalost komolyan nem veszélyezteti; de ha mindennek daczára felszólalunk, annak oka azon meggyőződésünk, hogy már eljöttek tartjuk az időt arra, miszerint a magyar erdészek az erdők decoratív hatására, az erdőknek tájszépítési feladatára is tekintettel legyenek, és ne riadjanak vissza azon jelentéktelen költségtöbblettől, a mit e tekintetnek méltatása, érvényesítése a favágatási kiadásokban okoz. Nincs, ne legyen az országban oly szükkeblü birtokos,

ki e célra a vágási költségek forintját egy krajczárral megtoldani kész nem lenne, ha szükséges.

Szót kell végre emelnünk az újabb időben elterjedésnek induló azon nézet mellett is, hogy óvakodjunk, kivált lúcfenyvesekben, az oly óriási mérvekben egymás után sorozott vágásoktól; mert tudomás szerint az összefüggő egykoru, vagy közel egy idős állabokban a szél- és szúveszély a legnagyobb.

A megelőző napokban ismételve kiáradott Taracz sok kárt okozott a vízépitményekben, és a tutajroncsokból készített magas torlaszokkal ő is bemutatta, hogy mit tud, ha megharagszik. Iszonyu erejéről tanuskodott többek közt egy vastag tutajgerenda, melyet az ár egy, a vizet két ágra osztó kőszekrénybe méternyi mélyen nyomott be, oly erővel, hogy a kőszekrény faépitménye széthasadva, felső része egészen felemelkedett, helyet adandó a gerendának, mely most a víz lepadásánál jóval a viz tükre felett fekszik vízszintesen, a folyó mindkét ágán elzárva a tutajozó pályát. Ily előzmények után az augusztus 24-dikére tervezett tutajeresztésnek a bruszturnai surrantón át, természetesen elkellett maradnia, sőt Királymezőn alól is kérdésessé vált a tutajozás lehetősége a sok új zátony miatt.

Az éj kezdette már kiterjeszteni setét leplét a táj felett, midőn Királymezőre megérkeztünk, s a hegyek közé beékelt csinos község hosszú, egyenes utcáján az oszlopokra helyezett égő szuroklángok két sorát megpillantottuk. Valóban impozáns látványt nyújtott az illuminatio, minőhöz hasonlót ritkán van alkalma látni az embernek. Megérkezve részint az erdészlakban s a helybeli orvosnál, részint a helységi német eredetű munkások tiszta, rendes lakásaiban szállásoltattunk el, majd elköltve a számunkra készített közös vacsorát, nyugalomra tértünk, hogy kipihenhessük az ut fáradalmait.

Csütörtökön igen szép időre viradtunk fel; a völgyet borító vékony ködön át, mint lágy fátyolra lehelt tájképek tüntek elő a völgy két oldalán a hegyormok. A föld még nem bontakozott ki éjjeli álmából! A nap már rá mosolyg, s ő még „félíg éber, félíg álmodik“!

Reggelizés alatt megjött a hír, hogy habár nem is lehet a programot teljesen betartani a tutajozásra vonatkozólag, de legalább Dombóig biztos az ut. Hat tutaj volt kényelmesen elkészítve számunkra, közepén oszlopokon álló fedél alatt emelt padolaton asztal és padokkal. Ötöt mi foglaltunk el, egyet pedig tartaléknak hagyott fenn a gondos rendező. A reggeli hűvös levegő felöltöt kényszerített vállainkra, midőn tutajunk csendesen lejteni kezdett lefelé; de nem sokára a köd legutolsó foszlányait is felitta a kék levegő, s az előbbi csipős hideget, a legkellemesebb temperatura váltotta fel, oly tiszta, éltető léggel, minő egy derült nap délelőtti óráiban egy fiatal hegyi folyó fodrait csókoló zephyr lehellete lehet. De Dombónál vége szakadt a társaság csendesen vidor kedélyhangulatának, mert tutajainkat kikötötték, s a szemlére kiküldött erdész kedvezőtlen jelentésére kiadták a jelszót, hogy az utat innen Kamineczig kocsikon kell megtennünk. A forró nap, melynek sugarai utazásunk alatt eddig sehol sem alkalmatlankodtak, itt majdnem kiállhatatlanná vált, főleg azokra nézve, kik hűvös időre számítva, meleg ruhát öltöttünk e napra. Irigyeltük azok sorsát, kik elegendő alkalmatosság hiányában a tutajon maradtak, s énekelve, zenészó mellett leugtek szépen lefelé a folyón, míg mi a döcögős uton azon elmélkedtünk, hogy lovaglás által ugy is megviselt testünknek tán nem is volna szükséges oly élénk tapintási érzékkel birnia. E boldog tutajosok szerencsésen kikerülték a zátonyokat, és csak a hatodik tutaj feneklett meg s maradt vissza végkép. Kamineczre érve, örültünk, hogy újra tutajra szállhattunk; de nem

oly könnyű volt ám most e ritka utas által használt járműhöz jutni. A diadalkapuval díszített és föllobogózott hidon átmenve, egy víz által elmocsárosított füzesen kellett keresztül gázolnunk a kikötött tutajokig; majd a még mindig magas állású víz kisebb mellékágain kellett hevenyészett pallókon, vagy ahol ezek nem érték át a partokat, tutajosaink hátán átmenni. Természetes, hogy neveltető jelenetek, pl. lecsuszás a pallóról, a becses terhet szállító tutajos megcsuszása és mindkettőnek megfürdése stb. sem hiányoztak e sajátságos átkelésnél. Végre mindnyájan tutajon voltunk, s bizva a kamineczi hid diadalívén olvasott jelszó igazságában: „audaces fortuna juvat, timidosque repellit“, másodszor is megkezdtük utunkat a Taracz nem egészen jámbor habjain. Királymezőtől Dombóig, mint a királymezőiek kívánták: „Isten kísért Neptun árjain“, bátran eveztünk tehát lefelé a Taracz egyszer szűk partok közt rohamosan haladó, majd szétterjedt mederben lassan folyó vizén, míg egy rosszul kiszemelt ágban szépen zátonyra jutottunk. No de audaces fortuna juvat. Félórai küzködés után mi is túl voltunk az akadályon, hogy Bedő községénél egy másikon haladjunk át, melyet a Taracz vizén keresztül épített vasuti hid állított előnkbe. Tujajaink kalapját (sátraink fedelét) leemelve, baj nélkül haladtunk át ezen is, s nem sokára bejutottunk a méltóságos nyugodtsággal haladó Tisza folyóba, s később a bustyaházai fűrészhez vezető csatornába, melynek csendes vizén nem sokára befejezve utunkat, mint a tiszteleltünkre emelt diadalív felirata előre megjósolta „habár küzdve de győztesen“, megérkeztünk Bustyaházára. Kiszállásunknál kíváncsi néptömeg jelenlétében az ottani kincstári erdőtiszték, Bikkal N. igazgatóval élükön fogadtak, míg az egyesület nagyérdemű elnökéhez Visk város református lelkésze intézett egy deputatio élén rövid üdvözlő beszédet. A fűrésztelep és kiállítás futólagos megtekintése után ki-ki szállására sietett. Este

pedig a lövölde helyiségében jöttünk ismét össze, hol diszes csarnokban, izletes vacsora várt ránk. Ily fogadás mellett, nem csoda, ha jó kedv és derült hangulat uralkodott a társaságon s ki-ki csak azt sajnálta, hogy szeretett elnökünknek ez este távozni kellett körünkből. Mielőtt azonban az esteli vonattal Gesztre utazott volna, felhasználtuk a jó alkalmat, s névnapja alkalmából az egyesület őszinte tisztelete mellett szerencse kívánatainknak is kifejezést adtunk.

A vacsorát táncmulatság zárta be, melyet Bustyaházának szépségein kívül még mások is diszesítettek a környékből.

Augusztus 25-én, vagyis szombaton, két ülést tartottunk, melyeken a még hátralévő szakkérdések és indítványok tárgyalattak le. Tanácskozásaink lefolyásáról másutt vesz a szíves olvasó értesítést, s én csak általános jellemzésül említem meg, hogy ily élénk érdeklődést mint ezeken az üléseken, ritkán lehetett eddig közgyűléseinken tapasztalni.

A két ülés közti időt az ebéd, a bustyaházai erdészeti kiállítás megtekintése és az egyesület jelenlévő tagjainak egy csoportban való lefényképezése vette igénybe.

Ebéd alatt az egyesület Tisza Lajos szeretve tisztelt elnökének névnapja alkalmából szíve mélyében átérzett távirati üdvözlést küldött Gesztre. Éltettük azután jelenlévő érdemes alelnökünket s Rónai Antal főerdőtanácsost, mint háziurunknak a kincstárnak távollevő képviselőjét, ki a helybeli kincstári tisztviselők buzgóságának, s nyugalmat nem ismerő erőfeszítésének segítségével közgyűlésünk nehéz programjának kivitelét lehetővé tette.

Az „Országos Erdészeti-Egyesület“ ez évi vándorgyűlésének egyik fénypontját képezte a bustyaházai erdészeti kiállítás, mely valóban bármely nemzetközi kiállításban méltó helyet érdemelne. Az erdőhivatal helyiségéhez nem messze sveiczi stýlbe épített diszes pavillon emelkedik ki, előtte a

tér kertté alakítva, melyben külföldi diszfák és cserjék mellett hazai és amerikai, meghonosítást érdemlő Coniferák diszlenek. A pavillon mögött egy negyedholdnyi udvaron vannak a máramarosi kincstári erdők nyers terményei és félgyártmányai felrakva. A pavillonban Máramarosmegye közet-, növény- és állatgyűjteménye, különös tekintettel az erdészetre; mindenféle fafajok korongjai, az előforduló vastagság és növekvés előtüntetésére; gyönyörű vadbőrök, agancsok, fegyverek, fából héjból és háncsból készült gyártmányok, többnyire a máramarosi háziipar termékei. Mindezek bővebb (de az idő rövidsége miatt még mindig nagyon hiányos) ismertetését találja a kedves olvasó a közgyűlés által a kiállítás meg szemlélésére kiküldött bizottság jelentésében.

*

*

*

Ha most, az út fáradalmaival itthon kipihelve, visszatekintünk a csak most átélt napokra, először is el kell ismerünk, hogy az ideai közgyűlés várakozáson felül sikerült. És ezt köszönhetjük az „Orsz. Erd.-Egyesület“ vezérférfiainak, a magas erdőkincstár bőkezűségének, Bikkal N. ügyvezetőnk és alattas közegei ügybuzgóságának, a távol vidékekről megjelent tagtársak érdeklődésének, s mindenek felett az ég kegyének, mely elháríthatatlan akadályokat útunk elébe nem gördített.

De szemben azon nagy erőfeszítéssel mely az utunkban mindenütt előkészített fényes fogadtatás komoly háttérét képezi, azon kérdés merül fel, hogy vajon arányban van-e az azon előnyökkel, melyek az „Orsz. Erd.-Egyesület“ vándorló közgyűléséből erednek? Jól megfontolva a dolgot, erre határozott igennel kell felelnünk. Mert azonkívül, hogy az ily gyűléseken, mint ismeretes a felvetett szakkérdések feletti vélemények idézi kicserélése által, — ami a szaklapokban soha sem lehet oly

teljes, részletes és sokoldalú, mint előszóval, — tisztulnak a nézetek, s bizonyos kérdésekhez tüzetesen és biztosan csak a helyi szemle után lehet szólni; azonkívül, hogy a résztvevőknek alkalma nyílik ilyenkor a legkellemebb módon megismerkedni szakjára nézve érdekes s előtte többé-kevésbé új vidékekkel, intézményekkel és viszonyokkal, azon erkölcsi erőt sem szabad kicsinylenünk, melyet egyletünk minden jelenlévő tagja merit ilyenkor az általa becsült és szeretett szak társak viszontlátásából, ujjakkal való megismerkedésből, a velük való szellemi érintkezésből s a kiválóbbak ügy iránt való lelkesedésének nyilvánulásából, mely vonz és elragad olyanokat is, kik arra önmagukban nem képesek.

idéri
 A lelkesedés olyan, mely gyújt, mely egyik kebelből a másikba csap át, míg az egész társaságot elragadja, felmelegíti s egészséges életet önt a testület külön álló tagjaiba. Hisz csak ily összejövetelek alkalmával érezzük csak igazán, hogy mily életre való, mily hosszú életre méltó egyesületnek vagyunk tagjai. Mily jóltevő önbizalmat, mily elevenséget, és erőt merit ilyen alkalommal az egyes, az ügy érdekében való munkálkodásra! Valóban, főképen az ily kedélyes lefolyású közgyűlések teszik az egyletet egységes testületté, a milyennek lennie kell, hogy megérdemelje az egyesület nevet.

De még van egy érv, mely a legfontosabbak egyike! Azon szakunkhoz nem tartozó hatóságok és befolyásos emberek, kik ily vidéki közgyűlések alkalmával velünk érintkeznek, működésünket figyelemmel kísérik, megismerkednek nemes törekvéseinkkel, hazafias irányunkkal s ez rokonszenvet és érdekeltséget kelt fel bennük szakunk és ügyünk iránt. E közgyűlésünk alkalmával is — legalább azzal hizelgünk magunknak — szerencsések voltuk egy-két ily befolyásos hazafi jó indulatát ügyünk érdekeinek megnyerni.

Ha tehát tisztelt tagtárs, kinél a nervus rerum nem szokott fölösleges mennyiségben rendelkezésre állani, éveken át is kell félre rakni filléreidet, hogy a közgyűlésen részt vehess, még se mulaszd el azt, mert soha értékesebb portékát jutányosabb áron nem vásároltál, mint az „Országos Erdészeti-Egyesületnek“ vidéki közgyűlései által nyújtott erkölcsi előnyök.

A szarvasgomba (*Tuber cibarium* v. *melanosporum*) s annak előjövetele, tenyésztése és értékesítése.

Ugy e lapokban, valamint más természettudományi iratokban olvastunk már felettébb becses és érdekesítő közleményeket arról, hogy a szarvasgombagyűjtés különösen Francia- és Olaszországban sok helyen a népnek nagyon jó keresetet nyújt, s azon nemzetek jövedelmi forrásai között igen figyelemreméltó helyet foglal el. Feljegyzik Montagnac francia községet, melynek lakói a szarvasgombaszedésből évente fejenként 1800—2000 frankot keresnek; a 600 lelket számláló község lakóinak évi keresete tehát együtt körülbelül egy millió frank. Fel van jegyezve a forgalmi statistikában, hogy Franciaországnak, különösen közép és déli részeiből, a hol legtöbb szarvasgomba terem, a belfogyasztáson kívül évenként körülbelül 20 millió frank áru szarvasgombát szállítanak ki, leginkább Oroszország, Anglia és Amerikába.

Elégge kecsegtető adatok ezek mindazok előtt, kiknek szívéükön fekszik a vagyonosodás és jóllét előmozdítása, s minket magyar erdészeket annál inkább kell hogy érdekeljen ezen ügy, mert a szóban forgó földalatti gomba erdőben terem. Az mondatik róla, hogy leginkább 8—10 éves, mérsékeltén árnyékos, tehát nem nagyon sűrűen álló tölgyesekben, különösen a *Quercus pubescens* alatt, sovány, meszes s kissé

vasas talajban szeret tenyészni. Továbbá az van mondva, hogy előfordul mindenütt, a hol csak a szőlő és tengeri megterem, sőt még inkább megfelelnek a mérsékelt és mérsékeltlen hideg égövek, míg a forró éghajlatban megfásodik. Végül tegyük hozzá, hogy nálunk Magyarországon is helylyel-közzel vadon előjön, így például a Bakonyban, sőt a Kárpátok szeledebb vidékein is.

A szarvasgomba tenyésztése körüli eljárást igen egyszerűnek és könnyűnek állítják. Érett gumók a földbe tétetnek, és ismét földdel behintetnek, s ha az éghajlat, talajviszonyok és az időjárás kedvezők, úgy a szarvasgomba minden más hozzátevés és további gondozás nélkül megterem.

Miután a szarvasgombát mesés áron fizetik (kilogrammja első kézből 10—12 frank, másodkézből pedig ezen ár kétszerese is), miután továbbá vadonban az erdőn való felkeresése, a mely célra disznókat vagy betanított kutyákat használnak, sok nehézséggel s gyakran csekély eredménnyel jár, megkísértették a gombának mesterséges tenyésztését is, és pedig teljes sikerrel, s ma már különösen Elsassban sok ilyen mesterséges tenyésztőhely van, mely kitűnő jövedelmet hajt.

Álljon itten a leírások után a mesterséges tenyésztés körüli eljárás rövid ismertetése.

Mérsékeltlen árnyékos helyet választanak erdőben vagy kertben, lehetőleg folyóvíz mellett, hogy szükség szerint öntözni lehessen. Itt egy méter mély, $1\frac{1}{4}$ méter széles és 2 méter hosszú vermet ásnek, s ha az alja nagyon laza volna, azt agyaggal kiverik, hogy a vizet ne bocsássa igen hirtelen át; oldalait mészkőlapokkal vagy palatáblákkal rakják ki, hogy az egereket, áskákat sat. távol tartsák. Már most alól márgás földet vagy kőfahulladékot tesznek s erre közönséges erdei földet öntenek lazán, mely utóbbi közé tölgyfalombot, érett lótrágyát és vasforgácsot vagy reszeléket kell keverni.

A borsó nagyságu kis gombákat tavasszal arasznyi mélységben sűrűn vetik s rá ismét erdei földet szítálnak. Lehet azonban kifejlett gumókat is használni magnak, de ezeket nem tavasszal, hanem ősszel kell és nem oly sűrűn, hanem egymástól 20—30 cm. távolságban beültetni. Ezek télen púpforma anyaggá szétfolynak, melyből tavasszal új gumók sarjadzanak. Végül az ágyást behintik tölgylombbal és behintik tölgygalyakkal. Száraz időben az ágyást szorgalmasan öntözni kell, de figyelem fordítandó arra, hogy a túlságos sok víz is megárt, ha kellőleg le nem szívároghat. Gombaszüretre kedvező körülmények között is csak a 2-ik évben lehet számítani, mert az első évben csak néhány gumó növekszik dió nagyságúra. A további gondozás esekélységnek mondható; mert az ágyás időnkénti trágyázása felesleges. Tisztán csak nyáron öntözni, télen pedig a fagy ellen lótrágyával betakarni kell, s a gombaszüreteléskor, mely évenként csakis ősszel, az első fagy után eszközlendő, arra ügyeljünk, hogy az apró gumók, melyek értékesítésre ugy sem alkalmasak, a jövő évi termés biztosítására visszamaradjanak.

Ime az egészben véve igen egyszerű tenyésztési eljárás, mely nálunk bárki által s annál inkább erdészeink által könnyűszerűleg megkísérthető volna. Nem megvetendő haszonnal is járna ez, mert például Elsassban a főntebb említettük módon jól elkészített és jól sikerült kétéves ágyás termését átlag 30 kilogrammra teszik, a mi 300 frank évi jövedelmet képvisel, s a termő talajt aránylag ily kevés munka és költség reáfordítása mellett ennél nagyobb haszonnal értékesíteni bizonyára alig lehetséges.

A szarvasgomba kisebb-nagyobb burgonyához hasonló gumókat képez, melyek 10—15 cm. mélységben csoportosan fekszenek, fehér, összekúszált szálaktól (mycelium) körülhálózva.

Már említettük fentebb, hogy nem nagyon sűrű, fiatal tölgyesekben sovány, meszes talajt szeret, némi vastartalommal; s megjegyezzük még itt, hogy a talaj soványsága mellett is jó, ha van felül kevés erdei laza televényréteg, a mi különben a lehulló és elkorhadó levelekből stb. önként képződik. Ebben adva van az ujjmutatás arra nézve, hogy a gomba szabadban való tenyésztésére minő helyet választunk, avagy minő helyre ültessünk tölgyet egyenesen a jövedelmező szarvasgombatenyésztés céljából.

Azt is meg kell jegyezni, hogy a fák tövében soha sem található, hanem a gombafészket mindig a fák közötti terecskéknél körülbelül azon központjain kell keresnünk, a hol a környező fák szétterülő gyökérszálainak végei összeérnek. Néha kívülről is fel lehet ismerni a gombafészkek jelenlétét arról, hogy fölötte a fű ritkás, beteges színű.

A lehult tölgylevelek csersava határozott befolyással látszik lenni a gomba jóságára s emellett állítólag borókabokrok közelléte által még finomabb izt nyer.

Egyes példányok gyakran 1—2 font nehezek, s minél nagyobbak, annál keresebbek, míg a $2\frac{1}{2}$ latnál könnyebb példányok hasznavehetlen és értéktelenek.

Az igazi fekete szarvasgomba, mely legbecsesebb, érett korában ripacsos, érdes felületű, chagrin bőrhöz hasonló sötétbarna vagy vörhenyes felbőrrel. Belső húsa törekeny, sötétvörös vagy feketés violaszínű és sötétvörös erek futják át. Szaga és íze fűszeres, némileg a fokhagymára emlékeztet, de emellett valami különös, nehezen meghatározható zamata van. Teljesen érett korában vannak meg jeles tulajdonságai.

Rokonfajai: a téli szarvasgomba (*Tuber brumale*), a szürke vagy vörös szarvasgomba (*T. griseum* v. *rufum*), a fehér szarvasgomba (*T. magnatum* v. *niveum*), a nyári szarvasgomba (*T. aestivum*) és a bizam

szarvasgomba (*T. mesentericum*) kevésbé becsesek, noha áruk még mindég elég nagy. Ezek színe általában inkább világosba vagy sárgásba hajtó; különben többé-kevésbé hasonló helyi viszonyok között fordulnak elő, mint a fekete szarvasgomba.

A szarvasgomba különösen helyt Franciaországban nagyobb részt nyersen kerül kereskedésbe; árulják azonban mint conserv ételeket bádog szelencékben eczettel és olajjal is; Olaszországban pedig szokták még szeletekre vágni és czeránára füzve szárítják, mely utóbbi eljárás mellett azonban jó zamatjából veszt s más gombákkal hamisítható is.

Fris állapotban való szállításra finom homok közé kell a gumókat olykép csomagolni, hogy egyik a másikat ne érintse, mert a nyomás és megtörés következtében hamar erjedni kezdenek. Különben több hétig el lehet épen tartani száraz, hűvös levegőjü helyen, homokra fektetve vagy köleskása közé téve, mi mellett a fagytól gondosan védeni kell.

Mint általában a gombák, ugy a szarvasgomba is sok nitrogént tartalmaz. Ezenkívül héjában sok csersav, húsában pedig phosphorsav és vas fordul elő. Ezért első rendü tápszer, mely táperőre nézve a hússal is versenyez; ehez járul különösen finom zamatja, melynélfogva a dúsgazdagok asztalán és ünnepi lakomáknál sokféle drága ételék füszeréül és pótlékául használtatik.

A szarvasgomba felkeresésére (vadászására) a kutyákat be kell tanítani. Leginkább kis fekete uszkárokat nevelnek e célra olykép, hogy kis korukban ételükbe szarvasgombadarabkákat tesznek, vagy bedörzsölik ételüket ezzel, hogy szagát megismerjék. Később a gombát elrejtik vagy földbe ássák, s ha a kutya feltalálja és kikaparja, jó falatot kap jutalmul. Az ilyen betanított kutyának nem csekély értéke van. Az erdőben a gombát jó szaglóérékével felkeresi s a fészek fölött

gyorsan kaparászni kezd. A disznót betanítás nélkül is lehet szarvasgombakeresésre használni, mert az eléggé inyencz arra, hogy ha a gombát egyszer megízlelte, azt saját ösztöne és szaglása után is felkeresse. A disznót pórázon bocsátja a gombavadász előre. Az állat megérezve a gomba szagát, nyugtalanul rőfögni és a fészek fölé érve, szenvedélyesen túrni kezd. Nem kis munkájába kerül akkor a gombavadásznak a disznót gyorsan félrerántani, hogy az a drága falatot fel ne lakmározza. A disznónak néhány szem kukoriczát szór s míg az állat azt szedegeti, ő maga kikaparja a gombát s a jó fogás fölötti elégedettséggel rejti tarisznyájába.

Egybefoglalva a fentebb elmodottakat és ezek alapján elismerve a szarvasgombatenyésztés kiváló fontosságát, legyen szabad ez ügy felkarolását a Nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. Ministerium magas figyelmébe ajánlanunk; mert a kísérletezés sikerét leginkább biztosítva vélnők azáltal, ha a Nagyméltóságú Ministerium elrendelésével a consulátusok útján jó fajú és minőségű tenyészanyag szereztetnék Franciaországból vagy Piemontból, a hol az igazi fekete szarvasgomba leginkább előfordul. A tenyészanyagot azután a kísérletezésre önként ajánlkozó, ezzel örömet foglalkozó egyéneknek kellene kiosztani. Hasznosnak vélnők azt is, hogy a selmeczi erdőakadémia növénykertjében rendszeres kísérletezés tétetnék, mely egyszersmind szemléleti tanításul szolgálna az erdészeti pályára készülő ifjuságnak.

Székely Mihály.

Lapszemle.

(Z. P.) Az északamerikai Egyesült Államok földmivelési miniszteriumának megbízásából Hongh F. B. által szerkesztett „Erdészeti Évkönyvben“ (Hongh : Report upon forestry) egy érdekes cikk van a harmat képződéséről; s különösen egy, az első pillanatra ellenmondónak látszó ténynek adja magyarázatát, mely az időjárás megítélésére is támpontul szolgálhat, s melyet a következőkben kivonatossan közölni akarok.

Tiszta nyári éjeken a levegő nagy foku nedvtartalma mellett nem észlelünk harmatképződést; viszont a harmat kimaradása oly viszonyok között, hol egyéb gátló körülmények, mint felhők, szél stb., nem fordulnak elő, a nedvmérő adatainak tekintetbe vételével közeli esőre engednek következtetni. A tűnemény magyarázata ez. John Tyndall tanár észleletei szerint a vízpárák, mint sok más test is (a szénsavgáz, hó, jég stb., melyek mind védői a talaj melegének) csaknem semmi ellenállást sem tanúsítanak a közvetlen, nagy hatályu hő sugarak irányában, minőt például a naptól felmelegített talaj kisugároz. Ha tehát a levegő sok vízpárát tartalmaz, a talaj nappal minden akadály nélkül felmelegszik, de a földfelületen lévő nedves légréteg az éjjeli kisugárzást meggátolva, a föld felületének lehülését a harmatpontig. vagy az alá, lehetetlenné teszi; így, persze, harmat sem képződik. Itt azonnal feltűnik a különbség ezen tűnemény és a felhők hatása között, melyek szintén gátolják a harmatképződést, de megakadályozzák a talaj felmelegedését is. De míg a felhőknel a vízpárák már töményülve apró hólyagokat képeznek s tényleg mint folyadék hatnak, addig az éppen leirt esetnél még gáznemű, nem cseppesült, vízpárák idézik elő a tűneményt.

(T—i) Az „Oesterreichische Monatschrift für Forstwesen“ augusztusi füzetében Hering nevű aurach-i erdész, egy fiatal jegenyefenyőnél észlelt sajátságos tűneményt közöl. Ezen jegenyefenyő utolsó évi hajtásai tengelyök irányában 180 fokkal fordított állást mutattak vagyis tűiknek alsó, fehérsávós fele, fölfelé fordult. Ezen ép oly különös, mint érdekes tűnemény okát a megfigyelő, következőkben véli fel-lelhetni:

Az 1880. évi növesi időszak befejezése — tehát még a rügyek képződése — előtt, említett jegenyefenyő, vagy legalább az utolsó évi hajtást fordított állásban mutató ágai, ráhullott fa súlya által leszorítva, oly helyzetbe jutottak, hogy tűiknek felső, fénylő, sötétzöld oldala a föld felé fordult. A rügyek fejlődése alatt a nap és világosság mindezen ágak alsó felét érhetette csak, s valószínűleg ezen okból fejlődtek hossz tengelyök irányában 180 fokkal fordított helyzetben. Később az említett fenyő valószínűleg a leszorító teher súlya

alól felszabadulván, felemelkedett, de a már kifejlődött hajtások helyzetüket többé meg nem változtathatták.

Ha ezen föltevés helyes, úgy ágainak következő hajtásai ismét rendesen, vagyis a múlt évi hajtások állásával ellenkező helyzetben fejlődnek s feltehető egyszersmind, hogy az ágaknak ily rendellenes fejlődése mesterségesen is előidézhető, ha valamely szabadon álló egyed ágait, még a rügyek fejlődése előtt megfordítjuk, s ily kényszerhelyzetben legalább a rügyek kifejlődéséig megtartjuk.

(—á—é—) Melyik talaj tartja hosszasabban a nedvességet, a fellazított, vagy a lenyomkodott? Ezen kérdésről ad rövid közleményt a „**Centralblatt für das gesammte Forstwesen**“ egyik német mezőgazdasági lap után. — Hogy a mechanikailag fellazított talaj könnyebben elpárologtatná a nedvességet, mint a lenyomkodott (illetőleg ledöngölt), azt Nessler-nek és Wagner-nek ismételt kísérletei megczáfolják. Nevezetesen, ha egy edénybe a föld csak lazán rakatik bele, a másikba pedig keményen összenyomva, az tapasztalható, hogy kezdetben ugyan mindkét edényből meglehetősen egyenletes az elpárolgás, lassankint azonban a lazán berakott földnek vizelpárolgatása mindinkább csökken, annyira, hogy négy-szerte kevesebb nedvesség párolog el innen, mint a másik összenyomott, földdel töltött edényből.

A fellazított földnek — ugyszólva — az elpárolgást akadályozó hatása annyira megy, hogy egy egész vékony (1 cm.) réteg ily földképes az alatta lévő kemény földréteg viz elpárolgatatását lényegesen gátolni.

Nagy kár, hogy az elől megnevezett lap az említett kísérletek kiviteli módját nem írja le részletesen, hogy bárki meggyőződést szerezhetne magának azok helyességéről, mert így, az eredményt csak egyszerűen érintve, az ember nem hajlandó oly könnyen régi hitéről lemondani.

Ugyanezen lap közli az orosz államerdők 1882. évi költségvetését, mely szerint Finnland kivételével, valamennyi európai és ázsiai orosz provinciára a költségvetés a következő:

Bevétel	16,144.530 ezüst rubel.
Kiadás	6,780.398 „ „
Tehát bevételi többlet	9,364.132 ezüst rubel.

Az orosz állami erdőkből a tiszta bevétel volt:

az 1876. évben	8,202.233 ezüst rubel.
„ 1877. „	8,428.738 „ „
„ 1878. „	9,810.459 „ „
„ 1879. „	11,610.318 „ „
„ 1880. „	12,811.127 „ „

Az 1881. évi eredmény még nem ismeretes. Ezen adatokból látható, hogy az orosz államnak erdeiben tekintélyes segédforrása

van, ámbár ez a tömérdek állami erdőbirtok arányában még mindig igen csekélynek mondható.

(T—i) A „Schweizerische Zeitschrift für das Forstwesen“ utolsó füzetében oly eljárást közöl, mely mellett az alantabb fekvésű csemetekertekben nevelt anyagot kitűnő sikerrel alkalmazhatjuk a magasabban fekvő helyek mesterséges beerdősítésére.

A magas fekvésű helyek ültetés általi beerdősítésének egyik nagy akadályja az, hogy e helyekre is csak az alsóbb fekvésű csemetekertekben nevelt csemetéket használhatjuk, melyek itt már rég kihajtottak, még mielőtt amott a hó elolvadt volna; már hajtást eresztett csemetékkel való felújítás pedig nagyrészt sikertelen marad. Az ültetésre használt csemetéknek ily magas fekvésű helyeken való nevelését pedig csak az ajánlja, ki az ily helyeken megtelepített csemetekertek és még inkább a bennök nevelt anyag silányságáról meg nem győződött.

Tapasztalás által igen sikeresnek bizonyult Risold nevű erdésznek azon eljárása, hogy ő kora tavasszal a kiültetésre szánt csemetéket — még mielőtt bennök a nedvkeréngés megindult volna — az alsóbb helyeken telepített csemetekertekből kiemelte és gondosan becsomagolván, a beerdősítendő magasabb fekvésű területeken — ha azokat netalán még hó is fedte volna — védett helyen föld alá hozta. Az így kezelt csemeték 1½—2 hónapig is elállottak annélkül, hogy kihajtottak volna, s kitűnő anyagot szolgáltatottak azután is a csak későn foganatosítható ültetéseknel.

(V.) A „Revue des Eaux et Forêts“ érdekes statisztikai adatokat közöl Franciaország vasuti talpfa-szükségletéről, melyekből kitűnik, hogy 1877-ben Franciaország hat tekintélyes vasutársulata, vasuthálózata fentartására 2,563.000 talpát szükségelt, naponként tehát 7.000, vagy az összes hosszt alapul véve. kilométerenként 93 drbot.

Ha feltesszük, hogy egy jó növésű, egészséges haszonfatörzsből 10 talpfát nyerünk (bár a bükkre több, a tölgyre azonban jóval kevesebb vehető), akkor ezen vasuthálózat fentartása naponként 700 törzset igényel; később azonban, midőn a most tervezett vasutak is kiépítettnek 1.000-et, eltekintve a már lerakott talpfák fenntartására, pótlására szükséges 140.000 köbmétertől. Ha ehhez még hozzávesszük azt a 20 millió drb talpát, mely egy 10—15 év előtt 20.000 kilom. hosszban kiépített pálya helyreállításához szükségeltetik, könnyen fel-foghatjuk azt a tevékenységet, melyet a francziák a fának minél tartósabbá tétele érdekében az impregnáció terén kifejtenek. Eddig legtöbb esetben, s igen jó sikerrel alkalmazták a kénsavas rézoxidot és kreosot-ot. Így a francia keleti vasut több éven át szerzett tapasztalatok s kísérlettevésék folytán legsikeresebben a kreosot-ot használja, még a tölgnél is. Konstatálja, hogy a bükk-talpfa kreosottal kezelve, 19 évi használat után föld alá helyezett állapotban tökéletesen ép (intact) volt.

Vidéki levelek.

I.

Bethlen, 1882. évi augusztushó.

Tisztelt Szerkesztő Ur! Valahára véget vetett a m. k. igazságügyminister Ur ő Nagyméltósága folyó évi májushó 22-én 14.778. szám alatt kibocsátott magas rendeletével — mely az „Erdészeti Lapok“ f. é. VIII. füzetének Erdészeti rendeletek tárában közzé van téve — azon visszás és törvényellenes állapotnak, mely az urbéri megváltás fejében a volt jobbágyok- és zselléreknek kihasított urbéri erdőknek az egyesek között történt felosztása és eladása által a deési kir. törvényszék területén uralkodott.

A kezelési kerületemhez tartozó bethleni és kékesi járá-sokban igen kevés azon község, melyben az urbéri birtok-rendezés lefolyása után az urbéreseknek jutott erdő fel nem osztatott, vagy a felosztásra az engedély a deési kir. törvény-szék által meg nem adatott volna.

Ezzel egyidejűleg történt aztán a telekkönyvi bekebelezés és ennek alapján a birtokállapotnak katasteri felvétele is.

Ennek kifolyása aztán az így felosztott részletek eladása volt oly formán, hogy némely községben az urbéri erdőrésztlet jelenleg már a harmadik, sőt negyedik kézen van, némely részlet pedig az erdő jellegét egészen el is veszítette.

Hogy az ilyen, egy néhány négyszögölnyi kiterjedésű, egymás mellett fekvő és különböző koru erdőrésztletek szabály-szerű kezelése csaknem lehetetlen: igen világos.

Ez alkalommal nem mulaszthatom el a Tekintetes Szer-kesztő Urat még egy, a deési törvényszék területén uralgó visszaélésről értesíteni és becses figyelmét ezen törvényellenes állapotra felhívni.

Az 1880. évi XLV. törvényczikk kapcsában 1880. évi 2.364. szám alatt kiadott igazságügyministeri „Utasítás“ 57. §-a szerint az urbéri bíró csakis „erdészeti szakismeretekkel bíró szakértőt“ alkalmazhat az erdőkülönítés és arányosításnál előforduló becslési munkálatok teljesítésére; az 1879. évi

XXXI. törvénycikk 44. §-a továbbá rendeli, hogy „az erdő-tisztek azon erdőbirtokosok erdeire nézve, kiknél szolgálatban vannak, a hatóságok által szakértőkül nem alkalmazhatók,“ mindennek daczára megtörténik itt, hogy urbéri erdőelkülönítések esetében, mint szakértők az illető földesuraknak udvari hajdukból lett erdészei alkalmaztatnak, kik nemcsak hogy nem oklevelesek, de ugy szakképzettség, mint társadalmi műveltség tekintetében oly alacsony fokon állanak, hogy a közigazgatási erdészeti bizottság tőlük az erdőtiszti eskünek letételét is megtagadta. Képzeltető, hogy mikép dolgoztatnak ki ily esetekben az igen fontos szakértői vélemények.

Végre Fuchs János szaktársam példáját követve, én is egy szaksérelmet szándékozom közlőnyünk útján nyilvánosságra hozni.

Az 1879. évi XXXI. törvénycikknek az erdei kihágásokra vonatkozó III. fejezetében — mely a bíróságokról, az illetékességről és az eljárásról szól — a 117. §. azt mondja, hogy: „erdei kihágások eseteiben a bíróságot első fokban gyakorolják:

1. megyékben a szolgabírák“, mindannak daczára megtörtént, hogy a helybeli kir. járásbíróság, mint erdei kihágások elbírálására nem illetékes közeg, több, 3 egész 7 forintnyi értéket képviselő erdei kihágást oly formán tárgyalt le, hogy a még mult 1881. évben nála folyamatba tett kihágási esetekben a tárgyalást csak folyó 1882. évi májushóban — tehát egy félévnél is későbbi időben — és pedig a tett elkövetésének színhelyén 41.8 kilométer távolságban Bethlentől tartotta meg. Ezen tárgyalásnál a felek között — melyek egyike, t. i. a vádló az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17. §-a alá tartozó felső-ilosvai közbirtokosság — egyezséget hozott létre a járásbíró, de a nagyméltóságú m. kir. földmívelési-, ipar- és kereskedelemügyi Minister Ur ő Nagyméltóságának, a belügyminister Ur ő Nagyméltóságával egyetértőleg 1881. évi 10.092. szám alatt kiadott „Utasítás II. fejezete 2. §-ának r) pontjában foglalt intézkedést egészen tekinteten kívül hagyta, a mennyiben az erdei kár okozóit a törvényes pénzbüntetés 50⁰/₀-ában el nem marasztalta, s ily módon ugy az

országos erdei alapot, mint az illető község szegény- vagy betegápolási pénztárát megrövidítette.

Hogy az erdei kihágásoknak ilyenén való törvény- és jogellenes tárgyalása az illető járásbíró által csakis érdekhajhászási szempontból történik, bizonyíthatja eléggé azon körülmény, hogy a tárgyalást a helyszínén tartotta meg, holott a m. kir. belügyminister Ur ő Nagyméltóságának 1881. évben 35.838. szám alatt az erdei kihágások tárgyalása iránt kiadott „Ügyrendtartás 14. §-ában“ foglalt körülmények nem forogtak fenn, hogy a tett elkövetésének helye 41.8 kilométernyire fekszik a járásbírószék helyétől, és hogy a járásbíró ily esetben 3 napért járó napidíjat számított fel.

Meg kell még záradékolni jegyezni, hogy ezen baj orvoslása céljából jelentést tettem előljáró hatóságomnak, t. i. a közigazgatási erdészeti bizottságnak, mely tudtommal már meg is indította a kir. ügyész útján a fegyelmi eljárást az illető, napidíj- és kilométerpénzvadászatairól megyeszerzte híres járásbíró ellen.

Kiváló tisztelettel

alázatos szolgálója:

Sárközi Miksa,
járásbíró.

II.

Iharos-Berény, 1882. augusztushó.

Tisztelt Szerkesztő Ur! Illés Nándor kir. főerdőtanácsos ur a vidéken utazván, fölkért, hogy a Nagy-Kanizsa vidékén létező pinus maritima ültetvényről tudósítanom az erdészeti közönséget. Ezen megtisztelő felszólításnak, a következőkben van szerencsém eleget tenni.

A pinus maritimákból — melyek körül-belől 150 példányban uraságom, Nagyságos Inkey József ur nagy-dentsi pusztáján közel a majorhoz előforduló futóhomokon erdei- és fekete-fenyőből álló elegyes ültetvény közé a hatvanas években szórványosan lettek elültetve, — sajnos csak néhány példány van még életben. Már az 1875/6-iki középszerű tél következtében egyik részök elszáradott. Jegyzeteim közt találom, — miután ezen fanem iránt szinte nagy érdekeltséggel visel-

tettem — hogy 1875. december 8. és 31-én 14^0 R. 1876. január 5. és 9-én szintén 14^0 hideg volt. Már a következő nyáron észre lehetett venni, hogy a 8, 10, 12 éves pinus maritimáknak egy része sárgulni kezd. Ezek közül néhány ismét visszanyerte a jó, üde zöld színt, de nagyobb-része elhalt. Ezen évben azonban még sem okozott a hideg annyi kárt, mint az $1879/80$ évi erős télen, a mikor mélyebb fekvésű helyeken 10—15 éves cserfácskák is elfagytak, és az utána következő nyáron egy reményteljes $1\frac{2}{4}$ hold terjedelmű serdényt letaroltatni kénytelen voltam. Vissza térve a pinus maritimákra, ezek az 1879-iki év decemberhó 16-án 19^0 -ra leszállott hideg folytán csaknem mind tönkre mentek, és csak alig tudtam a fentnevezett 22 hold kiterjedésű fenyvesben egy meglehetősen szabályosan nőtt példányt találni, hogy t. szaktársaimnak mégis ezen faneknek igen érdekes növekvéséről adattal szolgálhassak.

A tövön földszint lefűrészelt pinus maritimának hossza a sudar végeig 7.11 méter, közép átmérője 9 cm., a tövön pedig átlagos átmérője 14 cm. volt; évgyűrűt 20-at számláltam meg; hossznövése egyik körönytől (Quirl) a másikig mérve s alul kezdve: 9, 10, 10, 15, 8, 27, 60, 68, 62, 55, 50, 47, 38, 45, 30, 45, 50, 37, 36 és az utolsó t. i. az idei hajtás 9 cm., e szerint az átlagos hossznövése egy évben volt 35.5 cm., s a 8-ik évben volt a legnagyobb hossznövése t. i. 68 cm. El nem mulaszthatom megjegyezni, hogy ezen példány, melyről az adatokat közlöm, a fentemlített fenyvesnek éjszaki részén állott, és pedig a hideg szeleknek nagyon exponálva; mert az ütetvény ez oldalról kopár legelővel határos. Daczára ennek ezen lefűrészelt példány ép és egészséges volt. Talán nem felesleges felemlíteni azon körülményt is, hogy az évgyűrűk a törzs éjszak felőli részén tömöttebbek voltak; a törzs sugara ugyanis ez oldalon 6 cm., a délin pedig 9 cm. volt. A többi elszáradt pinus maritimák csaknem mind délnek, illetőleg a napnak voltak kitéve, tehát következtetni lehet azt, a mi az „Allgemeine Forst- und Jagd-Zeitung“ 1880. évi folyamában is állítva volt, hogy az „insolatio“ itt is okozója vala az elszáradásnak.

Végül még van szerencsém felemlíteni ez alkalommal, hogy gróf Zichy N. János oroszlói birtokán — mely határos a fent említett nagy-dencsi birtokkal — szintén eszközöltettek kísérletek a pinus maritimával, azonban a mint értesülve lettem, boldogult Kopitlánszky erdésztől, azok már az 1874/5 évi télen egytől-egyig elfagytak.

Kiváló tisztelettel

Schuster Ferencz,
főerdész.

III.

Podszpadi, 1882. évi augusztushó.

Tisztelt Szerkesztő Ur! A mennyire gyenge tehetségem engedi, megkísértem a javorina fasejt papiranyag-, valamint a falemez gyárat is, inkább az erdészeti szempontot szem előtt tartva, az „Erdészeti Lapok“ tisztelt olvasóinak röviden bemutatni.

A fasejt papiranyag-gyár még 1875-ben épült, de mult évben újlag berendeztetett. Az egész gyárat egy 120 lóerejű Girard-féle turbina hajtja, berendezése áll: egy 8 dörzsfékkal (Bremsen) bíró defibrenből vízszintes, 1 finomító őrlő- s 3 választó készülékből, egy az anyagot felvévő hengerből. Foglalkoztat 11 munkást s egy üzletvezetőt, termelési képessége évenként 2000 métermázsa fasejtpapiranyag.

Az 1880-ban épült falemezpapirgyárat két, összesen 240 lóerejű szinte Girard-féle turbina hajtja, berendezése áll: két 8—8 dörzsfékkal bíró defibrenből, egy finomító őrlő- s 2 választó készülékből, egy szivattyuból, mely a durvább anyagot a finomító őrlőbe visszavezeti, 2 falemezt felvévő hengerből, s 3 Strobel-féle szárítógépből, melyek egy gőzkazán által fűtetnek, 2 simító-gépből (Satinirmaschine) és két présből, egy ollóból s egy csomagoló présből.

Van azonkívül minden gyárban egy körfűrész s egy lekérgezőgép (Holzputzer). Ezen gyár foglalkoztat összesen 37 munkást, kik felváltva éjjel-nappal dolgoznak. A gyár termelési képessége évenként 4.000 métermázsa kitűnő falemez-papiros.

A gyár fogyaszt évenként 3.000 tömör köbméter nyers fát, s vagy 1.200 ürméter hasábfát. A fanem, mely a gyárakban felhasználják lúcz- s jegenyefenyő, az utóbbi fanemből legfeljebb 25⁰/₀ kevertetik.

A gyárak faszükségletét 4 igás kocsi naponta az erdőből szállítja 4 méter hosszú darabokban, melyek a körfűrészre a szükséges méretű darabokra felvágatnak.

Ezen gyárakat igen jó favevőknek lehet tartani, mert míg más vevők vagy fogyasztók a javát viszik az erdőnek s a selejtest ott hagyják, addig a fasejtgyárak mindent felhasználnak, s mi több hozzá, hogy az erdész a kijelölt vágásban, mely minden hónapban történik, a rönköfát s a szükségglendő épületi fát kiválasztja, a többit, t. i. az egészséges fát a fasejtanyag gyártáshoz nyersen viszik, a felmaradt selejtes ölbe vágatják, s mint tűzifa a gyárakban felhasználják. A gyárak fizetnek az erdei pénztárba minden tömör köbméter nyersfáért a tövön 1 forint 25 krajczárt, s egy ürméter tűzfáért az erdőben 1 forintot.

Hogy az egyes darabok ne köböztesse az erdőben vagy a gyárnál, mert ezen munka teljesítéséhez okvetlenül az erdész részéről 1 tiszt, a gyárak részéről pedig egy ellenőr szükségeltetett volna, és mivel a gyárak meg az erdő egy és ugyanazon tulajdonosé, megtétetett a próbakészítés: 10 tömör köbméter fa feldolgoztatott a gyárban, mely tömegből 15 métermázsza áru előállítatott, s e kulcs szerint vétetik most is számba a fa.

Ezzel maradtam megkülönböztető tisztelettel

Füzy Alajos,
hercegi erdész.

Vadászati tárcza.

A trónörökös Ő Fensége hunyadmegyei vadászata.

(Augusztus 1—6-ig.)

A Retyezát-csoport krónikájában örökre emlékezetes lapot fognak képezni a július 30-tól augusztus 8-a közt végbement fejedelmi látogatás mozzanatai, már azért is, mert jóllehet ez a hegység hazánk vadászterületei között minden időben előkelő helyet foglalt el: most részesült legelőször az uralkodóház figyelmében s királyi látogatóval mindez ideig nem dicsekedhetett.

Nemcsak Hunyadmegye közönsége leste tehát szorongó aggódással a vadászat kimenetelét, mint a melynek kedvező esélyeitől jelentékeny társadalmi és közgazdasági következményeket remél; hanem széles e hazában mindenki a legnagyobb érdeklődéssel várta a híradásokat, mert őszintén szólva a magyar föld vadászati renoméja forgott kockán, ha be nem bizonyul most is a régi jó magyar közmondás, hogy: **há r o m a z i s t e n i g a z a**. A Retyezát látogatói előtt ugyan teljesen ismeretes volt a zergeállomány kielégítő volta, hisz egyszerű turisták is ott láthatják a Teu-Negru, Teu-Zeminye tájain a 10—20 főből álló falkákat, sőt olykor egyesével legelészve figyelhetjük meg azokat, s egész kedvteléssel gyönyörködhetünk lépteink zaja folytán támadt megriadásukon. Csakhogy éppen a május-augusztusi időszak alatt minden hozzáférhető hegyfok és tető a juhnyájaktól van ellepve, melyeknek ide-oda kalandozása már magában a meredélyek alá és sziklarepedések közé űzi a rendkívül éber és izgékony állatokat. A juhnyájak nyomában azonban farkasok, medvék is ólálkodnak, rendszeren s főleg éjjelente iszonyu kutyaugatást és emberi üvöltést idéznek fel vakmerő támadásaikkal. Mindezen körül-

ményhez oda kell képzelnünk még a zergeállomány elhagyatottságát, mert pár év előtt éppen gr. Teleky Sámuel elnöklése alatt erdési arisztokratákból létezett ugyan egy vadásztársulat, mely a vadorzók és dúvadak garázdálkodását rendes védszemélyzettel korlátolta, sőt egyes területeket bérleteivel a juhlegeltetés nyugtalanításától egyenesen meg is mentett s így biztos védvonallal mozdította elő a zergeállomány gyarapodását. Ujabb időben azonban Danford angol tőkepénzes szerezte meg itt a vadászati jogot, s a korábbi üdvös gondosságnak vége szakadván, a zergék tanyahelyei felől se lehattünk annyira tájékozva. Ha tehát ily kedvezőtlen konstellációk daczára óhajtott siker koronázta Rezső trónörökös vadászatát: az mindennél ékesen szólóban igazolja a rendezők ügyességét, körültekintő gondosságát, s gr. Teleky Sámuel, valamint készséges támogatója báró Bornemissza Tivadar urak, mint a vadászati campagne táborkari fejei méltó elismerésre számíthatnak a magyar vadászvilágnál is.

A vadászterület azon gyönyörű hegycsoportozatba esik, mely a hátszegi medence déli határáként hirtelen feltornyosulva, keletről a Strigy mély völgynyílása, nyugaton a vaskapui szoros néven ismeretes horpadás közt teljes határozottsággal kiválva, még egyes csúcaiban is ritka egyediséget tanúsít. Dél felé a hegycsoport szintoly meredeken hanyatlik az Oláh-Zsil völgye felé alá; de ott az előtér korlátoltsága világért se nyújt oly kedvező távlatot, mint Hátszeg felől, hol két mértföldnyi téres medence szolgál a nagysági arányok optikai fokozására.

A völgyek is erre felé vannak tulnyomólag kifejlődve s vad szakadékok keretében jelentkeznek legtöbbször, míg a víz választóul szolgáló magaslatok gránit tömegét az atmoszferaliák összevissza barázdálva az alhavasi régiók nagyszerű látképeit készítik elő a látogatónak. E terméketlen szikla-

tömeg igen nagy részét alkotja a hegységnek s Nuksora és Malomviz községek 31.084 holdnyi határából, például egyharmadnál jóval többet, vagyis 11.056 holdat adnak ki, hol csupán a törpefenyő girbe-görbe cserjéje képviseli a fákat, s vékony perjeszalagok élénkitik, a zuzmótelepektől sűrűn ellepett kőomlásokat. Ez a régió képezi egyuttal a zergék otthonát is, honnan csak a tél sugara és nagy hótömege kényszeríti a lejtők felső övét képező fenyvesekbe, honnan akárhányszor kitévelyegnek vagy ragadozók által aláüzetnek a lombos fák övébe is. Utóbbi övből a régió montana képezi kiindulásunkat a hegység lábánál, mert a tölgyregió a hátszegi medenczében éri végét.

A hegység kebeléből több gyorsiramu hegyi patak rohan elé, minő a borbatvizi, szálláspataki, malomvizi, de leghatalmasabb mindannyi közt a Sebes- vagy Nagyviz, melyet egyik mellék patakáról Lapuzsnyiknak is emleget a kevésbé tájékozott publikum. Ez a patak voltaképen kétfelé tagozza a fennebb vázolt hegytömeget, úgyhogy a Retyezát képezné a teljesen elkülönített keleti részt s a Vurvu Pietri csoportja nyugatnak irányulva, ismét egy második csoportozatként tárgyalható. A Sebesvize képezné a kettő közti határvonalat s elébb délről kerüli meg a Retyezát tömegét, azután éjszakdéli irányban határolja azt. Ha tehát szigoru pontossággal akarunk tájékozódni a trónörökös és kísérete által bejárt terület felől, azt a Sebesviz jobbszéljén s épen abban az ívben találjuk fel, melyet az a Bukuratól, mint eredési pontjától előbb dél, majd nyugat és észak felé a Zlatuja nevű mellékviz torkolatáig leír.

A magas vendégek útja mint a lapok is felemlíték, Malomvitztól vette kezdetét, hol a Kendeffy-család erdésze, mint az egész erdőterület gondnoki hatósága, lakik. Onnan nem a Retyezát képezte az út célját, mint a csúcsok töm-

kelegével könnyen elbánó journalisták nagy könnyedén odavetették; hanem a Sebesviz mentén a mögé kerültek, éppen mennyiben a Zenoga tavától éppen északra marad a főcsúcs. A völgyi út elég kellemes lóháton bizvást járható fel a Zlatuj torkolatáig (Gora Zlatyi). E patak épen a Retyezát déli oldaláról nyeri víztömegét s torkolatánál a 70-es évek elején Kendeffy Sámuel megbízásából Maderspach Victor — e lapok szorgalmas és képzett munkatársa — fűrészmalom rendezett volt be. A rakonzátlan vad viz árjait azonban nem sikerülván kellőképen megfékezni: a vállalattal csakhamar felhagytak. Szintugy történt az usztatási kísérletekkel is. A mederben heverő természetes hömpölyökön kívül egy a Tarpataki vizeséshez felette hasonló zuhatag (à Kroo) képezte ennek legfőbb akadályát. 1780—90 közt a sziklacsatorna egyengetését a Kendeffy-család munkába vette volt, hanem két székely munkás halálát lelvén a féktelenül zuduló sellőben, a kísérlettel felhagytak s ez idő szerint csupán zszindelyeknek való bilákat usztatnak a klopotivai (bal) oldalról alá.

A Gora Zlatyitól kezdődik az első kaptató (Cioca porumbelului, galambok hegye), mely egyuttal a fenyves övbe visz. Arról a „Mormentu Fetyi“ (leány sirja) fokra érünk honnan Rezső trónörökös is nagy élvezettel szemlélte a feltáruló hegyi panorámát. Balra a Retyezát tompított kupja magaslik ki, jobbra a Vurvu Pietri emelkedik nagy büszkén fel, egész kővárat építve csúcsa körül a sok törmelékből, mintha csak el akarná magától rettenteni a látogatókat. Mögöttünk a Pieu nevű hegyes csúcs, buja hegyi legelők smaragdszönyegéből üti fel fejét, dél felé pedig beláthatatlan hegyvilág fejlik ki, egy hullámvázában megkövült tengert varázsolvá tekintetünk elé, egészen ki a romániai határt képező Strazsa-vonalig.

A hegység physiognomiáját a növényzet változatossága is nagyban szépíti. A fenyőszálak sötét boltive alól törpe

fenyőcsoportozatok közé kanyarog ösvényünk, míg nem a széles hegyháton az is visszamarad s a Pírgu Aragyes és Aragyes alpesi legelőjén találjuk magunkat. Az egymást keresztül-kasul szelő juhcsapások irányát egyetlen fa vagy kőszál se jelöli ki, miért nagy ködben a legfélelmesebb pontok egyike ez, még az ideszokott jubásztörök előtt is. Dél felé katlanszerű sülyedés kékelik, s ha szélére jutunk annak ölen szemlélhetjük a Retyezát tengerszemeinek egyikét, az annyiszor emlegetett „Zenogát“.

Éppen a tó szélén kezdődik újból a futó fenyőtenyészet s minthogy az ágbogason egymásba futó lánczolatok innen legjobban kezügybe esnek: ide telepedett Rezső trónörökös is egész kíséretével. Egész kis sátortábor alakult, mert 50 hajtó és 40 szolgálati ló állott rendelkezésre, jóllehet a szorosan vett vadásztársaságot a trónörökösön kívül csak gr. Hoyos, gr. Nostitz, gr. Wurmbrand lajtántúli, báró Bornemissza Tivadar, báró Józsika Samu és a főrendező gr. Teleky Sámuel (hazai) urak képezték.

A kivonulás július utolsó napján történt, s bár a Gura Zlatyitól kifelé heves zápor verte el mindjárt introductió gyanánt a társaságot, igen jó hangulatban érkeztek fel. A Zenoga tó kedvéért az ég is kiderült kissé, s a gyönyörű havasi nympa nem is téveszté el hatását, úgyhogy a trónörökös florájából, geologiai viszonyaiból mindjárt több feljegyzésre valót válogatott együvé. Az idő már estére hajolván, kirándulást aznap nem tehettek, hanem a társaság egy része pisztrángfogással mulatta magát (mire a Zenoga kitünő alkalmat nyújt), a többiek pedig a másnapi előkészületekhez fogtak. Augusztus 1-én a Zenoga fölött délnyugatra emelkedő tetők az Aragyessel jöttek hajtás alá, de az ide füződött reményeket a kiméletlen időjárás meghiusítá. E hajtásból se hiányoztak a zergék, csakhogy azoknak sikerült a hajtók csatárlánczán

visszatörni. Állítólag ugyanigy járt volna el egy pár medve. A fenyegetővé vált idő visszatérésre készíteté az urakat, kik az előre megállapított program szerint most északra, a Retyezát felé emelkedő haránt lánczolatra vonultak ki s a Fekete tóról elnevezett Nyegrü hegyét vették hajtás alá. Alig hangzott fel a hajtók riadalma, a meredek vizmosásokon örült sebességgel iramlott fel egy zergefalka. Egy dördülés s a vezető czap élettelenül rogyott össze Rezső trónörökös előtt. A másodikat Wilczek terité le, s az eszeveszetten szétrebbent csoportból még Wurmbrandt gróf vette ki zsákmányát. Báró Bornemissza Tivadar pedig egy itt ólalkodott maczkót sebesített meg, csakhogy a bestia még elég erős vala elinalni s a járhatatlan sziklagörgetegeken többé elérni nem sikerült.

Leirhatatlan lelkesedés ragadta el a társaságot a szerencsés hajtás után. Az urak elragadtatással fejezték ki szerencsekivánatukat, a hajtók ujjongását messze visszhangoztatták a komor sziklák. A lehető legemelkedettebb hangulatban érkeztek vissza a tanyahelyre, hol a trónörökös teljes elismerését nyilvánítá gr. Teleky Sámuelnek előzékeny és szives fogadtatásáért s buzgó fáradozásaiért; az urak nevében pedig a táborig szinezettel rendezett ebéden gr. Wilczek ékes szavakban emelte poharát Rezső trónörökös további vadászszerencséjére.

Augusztus 2-án az előző nap szerencséje által bátorítatva a Nyegrü és Zseminye tengerszemek között hajtották meg, de csak báró Bornemissza Tivadart kárpótolta a tegnapi elmenekült bundás jószágért egy zerge. A kitüzött programhoz szigorun ragaszkodva háborítatlanul engedték ellebegni az e tájon kerengni szokott keselyüket s fájdalom később, midőn egyenesen azokra készülődtek, oly zimankós mostoha idő kezdődött, hogy mindennel fel kellett hagyni.

E két napi fáradságos expeditiót rövid szünettel óhajtá Rezső trónörökös megszakitani, s augusztus 3-án gr. Teleky

kiséretében Malomvizre szállt le, honnan a gróf fogata Boldogfalvára felséges nejéhez röpité.

Malomvizen Schuster erdészszel 4-ére sasvadászatot állapítottak meg, s e nap a felséges pár csakugyan pontosan vissza is tért, mitsem törődve az éles szél és csipős hideg eső támadásaival, melyek a Malomvizhez tartozó Szuszény nevű házcsoport felett kimagasló Kolczvár meglátogatásától a közönséges turistákat bizonyára elriasztották volna. Ily előzmények után nem csoda, ha a sasvadászat a gondos előintézkedések daczára meghiusult. A kirándulás szellemi élvei azonban ő fenségeiket igen jó hangulatba hozták. Rendkívül kellemesen voltak meglepetve a romokra helyezett „Isten hozott“ transparent láttára, s még jobban elragadta őket az innen kinálkozó valóban felséges kilátás. A Kolczrománul szikla, a Retyezátból közvetlenül északnak lejtő hegynyulvány végfoka s teljesen uralkodik az alatta ellaposodó vidék fölött. Hajdan Uncsukfalváról indult ki a hozzávezető ut s a lőpor romboló korszaka előtt valódi sasfészek lehetett, hol a támadók előtt kevés emberrel is biztos védelmet nyerhetett a várur, béke idején pedig onnan tartotta féken az egész környéket. A Kendeffyek ősi vára ez s ide vonatkozik Kendeffyné szép regéje, kiről a népmonda azt tartja, hogy férje váltságdíját éjnapi folytonos munkával teremté össze s szorgos munkája közben elandalodva, pergő orsója az alatt zuhogó malomvizi patakig szaladt le. Vijjogó véresék és vadgalambok rebbennek fel itt most érkezésünkre. A falak omladozóban vannak, de elhagyatottságukban még sajátosabb vonzerőt gyakorolnak reánk. Rezső trónörökös fogékony lelke hogy maradt volna érintetlenül, a mohosuló falak és szédületes meredély látképeinek láttára. A mögöttünk délnek nyíllaló völgy egyenesen a Retyezátra vezeti el tekintetünket; alattunk sebes zuhatagokkal rohan a malomvizi patak s észak felé a Zsil

medenczét Hátszeg völgyével összekötő „Torok“ tárja élénk kies tájait. Mondanunk se kell, hogy a természet egyszerű bája teljesen lekötötték a felséges pár figyelmét, s a változatos népviselet is annyira feltűnt, hogy több darabot rendeltek meg az udvari gyűjteménytár számára. Nem lehetetlen, hogy Rezső trónörökös a barátságtalan időjárás daczára olyan becses megfigyelésekre ragadta a táj, melyeknek idehatását az irodalom is hasznát fogja lelni.

Az idő ugyan 5-én se fordult kedvezőbbre, mindazonáltal Rezső trónörökös szigorú vadászconsequentiával megtartá programját, s bár téliesen neki öltözve, a kitűzött időben utra kerekedett. Most is előbbi utját kelle követnie, hogy a Zenogánál maradt társasághoz jusson. A mi itt alatt még permetes eső és enyhe fuvalatként alkalmatlankodott, az oda fenn 2.200 méter magasban kegyetlen záporrá és szilaj viharrá erősödött, ugyhogy a 6-ára átvezető éjszakán át a kifesztett sátrakat is feldöntötte a zord idő s télies hóhullás, zuzmara sanyargatta az urakat. Aeolus vad fiai azonban Rezső trónörökös iránt annyi kimélettel voltak mégis, hogy az ő sátrát kivételesen nem bántották. Reggelre kelve a deczemberi tájkép és tovább tartó fergeteg teljesen felforgatá a megállapított vadásztervet. Ilyen időben 45⁰-nyi meredélyeken kőomlások, sikos felületén kuszni s exponált csucson nyugodt állást foglalni el, merő képtelenség. Akármennyire fáj is a kedvező remények feladása, a trónörökös feloldá az urakat a további próba alól és Schuster erdész kalauzolása mellett, tekintettel a metsző hidegre, gyalogszerrel utnak indult Malomvizre, hol igen természetesen semmi előkészület hivatalos fogadtatására nem történt és az odavaló bérlő, Veil löcsös szekerén kelle Boldogfalváig utaznia. A gyors távozás ily időben annyival opportunusabb vala, mert épen a Zenoga környékét látogatják ugyis a leghevesebb szélrohamok kíséretében

támadó ködök, melyek tartama alatt a sok juhcsapáson eligazodni s a kivezető utat eltalálni — mint említők is — nem éppen könnyű feladat.

Rezső trónörökös távozása napján Stephanie főhercegnő a Sebesviz egyik mellékágában, a Kerletyában tartott rákaszatot, s a kifogott 64 rákból 30 darabot gyors futárral éppen férje után küldött volt, mely küldeményt azonban a havasok közt elfogyasztani már nem lehetett. A kíséret többi tagjaiból még báró Józsika Sámuelnek sikerült a Szekér havasban egy őzet elejteni s így a végeredmény 3 zerge, 1 őzben összegelhető. Mindez bár numerice nagynak nem mondható, a zergevadászat nehézségeit tekintve, még enyhébb időjárás mellett se mondható elégtelen resultatumnak, mert a korábbi „vadásztársulat“ pl. pár heti időzés után a legforcirozottabb és kiterjedtebb hajtások után se igen hozott a rendkívül óvatos és nehezen megközelíthető vadból többet, sőt olykor egyetlenegyvel kelle beérniök. Ha tekintetbe vesszük azonban a rendkívül mostoha időjárást, mely a hunyadmegyei közönség lelkes üdvözlését alig hogy bevárva, rögtön beköszöntött s a két napon át ismételt hajtások alatt is keveset szünetelve teljes vadságában kezdett tombolni: őszinte meglepéssel tekinthetünk vissza a vadászatra s ugylátszik Ő Fenségeik is hasonló érzületben vettek innen bucsut, mert derült hangulatukat perczig se zavarta meg az elemek kiméletlensége s a kolozsvári indóházban kifejezett ígéretük szerint hat hét múlva újból alkalmat fognak nyújtani Erdély lakóinak azon hódolatteljes ragaszkodás ismétlésére, mely Hát-szeg vidékén most és Görgény-Szt.-Imrén a mult ősszel minden lépten-nyomon hivatalos sugalmazás nélkül önkénytelenül környezé személyüket. Hozza Isten Ő Fenségeiket s a megindult vadász-szerencse nyerje folytatását, akármelyik vidékünket fogják szerencsétetni.

Retyezáti.

A fapiacsról.

Budapest, 1882. szeptemberhó 23-án.

Ámbár az építkezések terén beállandó szünet idejének küszöbén állunk, mindazáltal a fapiacz élénksége oly nagy s a hangulat oly kedvező, minőt ezen évszakban már évek óta nem tapasztaltunk! Különösen a fenyő épület- és műszerfára a kereslet oly mérvű, hogy kötések már a jövő tavaszra, sőt több évre is, a jelenlegi árak mellett szívesen tétetnének, ha ettől az erdőbirtokosok nem idegenkednének.

A tölgy épület- és műfára szintén nagy vételkedv mutatkozik, minek nagyobb bizonyosságául az is szolgál, hogy máma már a vasuti hálózattól távolabb, sőt 30—50 kilométerre fekvő tölgyesek is szívesen fölkerestetnek. Ezen szilárd hangulattal szemben azonban, a tölgyfaárak némelyike, nevezetesen pedig a magyar donga, egyes vidékeken, a kedvezőtlen szüreti kilátások miatt tetemes árhanyatlást szenvedett.

A tűzifára nézve még eddigelé biztos irányzat nem konstáltható, és pedig igen valószínűen azon ok miatt, mert a szállítások a tavaszi kis vizállás kifolyásakép az ország felső részeiből még folyamatban vannak; ezen körülmény pedig ugy az eladót, mint a vevőt várakozó állásra inti. Árhanyatlástól azonban még lágy tél beköszöntése esetében is alig tarthatni, mert a vasipar terén tapasztalt laza tevékenység remélhetőleg a tűzifakészletnek egy részét igénybe fogja venni, és így a mult évről szórványosan visszamaradt nagyobb tűzifakészletek elfogyása, s a kínálat meg a kereslet közötti helyes arány beállása kilátásba helyezhető.

A felsoroltakból kitetszőleg, mult havi tudósításunk óta a fapiacz helyzete új képet nem tár fel, miért is árjegyzések közlését az idő szerint feleslegesnek tartjuk. B.

Adományok a „magyar erdőtisztek és erdészeti altisztek segélyezési alapítványa“ javára.

Az Országos Erdészeti-Egyesület f. évi közgyűlése véglegesen megállapítván e jótékony czélu alapítvány szabályzatát, a tőke növelésére 5000 frtot szavazott meg az egyesület ez évben nélkülözhető bevételeiből.

A mult füzetben közölt magánadományok összege készpénzben 1.118 frt.

Ujabb adományok :

Tisza Lajos, egyesületi elnök ö excja részéről (kötvényben) 1.000 „

Lator István, alapító tag részéről (kötvényben) 100 „

Hoffmann Sándor, m. k. közalap. főerdőtanácsos részéről 50 „

Eleőd Jósa, vál. tag. részéről 25 „

Egy névtelenül maradni kívánó társaság részéről 9 „

Összesen . 2.302 frt.

Budapest, 1882. szeptember 16-án.

A titkári hivatal.

Különfélék.

Az „Erdészeti Zsebnaptár“ második évfolyama már szedés alatt áll s egészen átvizsgált és több hasznos táblázattal bővített tartalommal nem sokára elhagyja a sajtót. A megszerzés feltételei ugyanazok maradnak, mint a mult évben voltak. Az egyesületi tagok 1 frtjával, nem tagok pedig 1 frt 50 krjával előfizethetnek rá az egyesület titkári hivatalánál (Budapest,

hold-utca, 21. szám alatt). Utánvételre szóló megrendelések, mint tavaly, most is elfogadtnak.

A **vasmegyei gazdasági egyesület** pályázatot nyit egy gazdasági vándortanítói állomásra, melynek elnyerhetéseért pályázhatnak okleveles gazdák, kik gyakorlati és tapasztalati ismeretekkel, előadási képességgel bírnak, s azonkívül a német nyelvben is jártasak. Az állomással 900 frt fizetés és 300 frt utiátalány élvezete van összekötve, mely $\frac{1}{4}$ évi előleges részletekben az egyesület pénztárából fizettetik ki. A vándortanító az egyesület székhelyén, Szombathelyen, tartozik lakni. A kiválasztandó egyén, csak ha képességéről egy próbaéveteltével az egyesület magának meggyőződést szerzett, fog végleg alkalmaztatni.

A kérvények a vasmegyei gazdasági egyesület elnökségéhez Szombathelyre czimezve, f. évi októberhó 31-éig beküldendők.

Részletes tájékoztató felvilágosításokat a nevezett egyesület elnöksége mindenkor készséggel nyújt.

(D.) **Adatok a faanyag és fásult szövetek ismeretéhez.** (Singer Max. Anzeig. d. Kais. akad. d. Wiss. Wien. 1882. XI.) A bécsi növényélettani intézetben erre vonatkozólag végzett kísérletek eredménye az, hogy a fásult szövetekből meleg víz által 4 féle anyag vonható ki és pedig 1. vanilin, 2. olyan anyag mely a coniferin reactioit mutatja, 3. vízben oldható gummi féle anyag, 4. vízben oldható s sósav által sárgára festett anyag.

Ezeken kívül van a fásult szövetekben a Thomson által felfedezett fagummi. A vizsgálatok folyamán nem sikerült eldönteni, vajjon ezen anyagok minő viszonyban vannak a hypothetikus lignininhez (faanyaghoz). Ezen anyagok kiválási módja azonban arra enged következtetni, hogy az a mit ligninnek neveznek, több különböző vegyületből álló anyag elegye.

(D.) **Uj impregnáló szer.** Az idők folyamán számos szer és mód ajánlatott a fának impregnálására azaz antiseptikus anyagokkal való átitatására. A legtöbb szernek kezelése azonban oly sok nehézséggel van összekötve, hogy kisebb gazdák nem vehetik alkalmazásba. Az 1874/5. évben Avenarius nevű gyáros Gau-Algesheimban tett hosszas kísérletek által azon tényt állapította meg, hogy a lágy fák forró olajban való kihűlésnél az által részben impregnálódnak, különösen jónak bizonyult be e módszer a szőlőkaróknál. Ezen olajban való főzés sem lévén azonban könnyen eszközölhető, minden gazda által, azért nevezett gyáros „Carbolineum“ név alatt készített kenőcsöt bocsát a kereskedésbe, mely a legtöbb impregnáló szer tulajdonságát, kivéve a higanychloridét, egyesíti magában, ugyanis ha a megmelegített carbolineummal a lágy fafajokat bekenjük az azokba mohón benyomul és ott állandóan jól hat.

A fa különböző tulajdonságából eredett kellemetlenségeken is segíthetni a carbolineummal való itatás által. Gyertyán, éger, kőris, nyír, alma, fenyő, dió, tölgy, igen mohón issza be az olajat és jó formán feldagad benne. A fa testbe behatolt olaj vegyi összeköttetésbe lép azzal, a fehérnye anyagokat megaludtatja. A mellett hogy a fa így a klimatikus befolyásoknak ellent tud állani, még szépségében sem veszít, mint pl. a theer által való bekenésnél, mert az conserváló hatását belől éreztetvén a fa külsejének szép dióbarna színt kölesönöz. Ezen impregnálási mód különösen ajánlandó a gazdasági eszközöknél. Költséges volna nem áll az alkalmazás utjában mert az olaj kgrja 18—24 kr. (30—40 Pf.) Feldolgozatlan fenyőfánál 1 □ m. felületre elég 1 kgr.

Nagyobb gazdaságoknál mindenesetre az áztatási módnak kell előnyt adni a bekenési mód felett már költség kimelésből is. (Avenarius. Illustr. Gart. Zeit. 1882. IV. Hft.)

1783 (—á—é.) **Cserkéregbehozatal Amerikából.** A Bécsben kiadott „Internationales Journal für Lederindustrie“ nagyjelentőségű tudósítást vett Észak-Amerikából. E szerint Amerika cserzőanya-gaival egész Európát elárasztani szándékozik. Ismeretes dolog, hogy az Északamerikából behozott Hemlock- és cser-gesztenye-kivonatok Angliában, Németországban és Oroszországban már régibb időtől fogva vevőkre találtak, most azonban nagyon olcsó cserkéreg behozatala céljából alakult Észak-Amerikában társulat. Több hamburgi cég már több évtől fogva kísérletezés ürügye alatt szállítja a cserkéregtet Észak-Amerikából Németországba, sőt némelyek Hemlock-kéreg behozatalát is tervezték. Daczára, hogy cserzőkivonatok behozatala olcsóbb és nyereségesebb volna, azt mindamellet, számos rászédett timár bizalmatlankodása folytán abba hagyták. Valószínű, hogy a cserkéreg behozatala a Hemlockét nemsokára felülmulja és jövedelmezőbb is lesz, mivel mindkettő szállítási költsége egyenlő, s a timárok, valamint a kereskedők nagyon félnék a Hemlocktól. Amerika tölgyerdőkben igen gazdag, s több igen gyorsan növekvő tölgyfajjal bir, melyek aránylag sok tannint tartalmaznak. Az említett „American Tan Bark Company“ czimű társulatról még a következők hallhatók: a cserkéregtet megőrölve, vagy 50 klgrm. súlyu összesajtolt tekercekben szállítanák, s ára 1000 kilogrammonként 95—100 frank lenne; a vállalat sikeressé tétele céljából, a már ismeretes amerikai szokás szerint, igen jelentékeny összegeket fektetnek be. Viznyomásu (hidraulikus) sajtókkal ellátott hajók bejárják a partokat, meghatározott állomásokon cserkéreggel megrakodnak, azt a hajón azonnal megőrlik, vagy összesajtolják, s az illető kikötőkben kirakják. Bár nem vagyunk abban a helyzetben, hogy jelenleg megítélhetnők, minő hatást fog a cserkéregnek ily tömeges behozatala piacainkra gyakorolni, mindamellet már most is igen valószínűnek látszik,

hogy Amerikának e tekintetben is nemsokára adózói leendünk. Németország a tölgytenyésztés érdekében mindent elkövetett és elkövet maig is, ennek érdekében vetett 100 kilogramm. cserkéregre 62 Centim beviteli vámot. A cserkéreg jelenlegi ára 11—17 frank közt váltakozik 100 kilogrammonként, s ha Amerika ugyanazon mennyiséget 10 frankért fogja elárúsítani, az esetben a beviteli vámot a belföldi tölgykultúra érdekében még magasabbra kell felemelni. Ausztria-Magyarországgal szintén így áll a dolog, s ez okból a fennebb elmondottakat az illető szakköröknek és a kormánynak komoly megfontolásra ajánljuk.

(D) **Az erdőt képező fák vízszükséglete.** A fák vízszükségletének megállapítására szolgáló párologtatási kísérletekhez 70 cm. magas 5—6 éves erdőképező fák vették. A kísérletek árnyékban és a napon végeztettek. Átlag elpárologtattak a lombosfák 100 gr. száraz levél sulyra számítva júniustól novemberig az árnyékban 44.472 gr. a napon 49.533 gr. A tüleveleknél pedig 4.778 és 4.990 gr. t. Az árnyék és napon való párolgás közti csekély különbség a levélvastagság különbségére viendő vissza. A napon levő növények mindig vastagabb levéllel bírnak, mint az árnyékban levők. Hoehnel, ki ezen kísérleteket végezte, eredmény gyanánt kimondja, hogy „a fák és erdők elpárolgási mennyiségei minden esetben teljesen fedeztetnek az esőmennyiség által“.

Változások az erdészeti szolgálat körében. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister Puza Jenő, közalapítványi erdész, báttaszéki alapítványi főerdészszé, Csupor István, közalap. helyettes és okleveles erdész pedig csolnoki közalap. erdészszé nevezte ki.

Magyarosodunk. Michel József, m. kir. kezelő főerdész saját, valamint Jenő, József és Mihály gyermekei vezetéknevét „Földvári“-ra változtatta; Vlkolinszky Gyula, m. k. er-

dész „Vadas“-ra, Plechatsek Attila pedig „Párnai“-ra változtatta vezetéknévét. Éljenek!

Halálozás. Pejtsik József, m. kir. erdőgyakornok, az az Országos Erdészeti-Egyesület rendes tagja meghalt. Békeporaira.

Tudósítás.

Az Országos Erdészeti-Egyesület f. évi októberhó 5-én délután az egyesület helyiségében, rendes választmányi ülést tart, melyre annak tagjai tisztelettel meghívotnak. Főbb tárgyak: a f. évi közgyűlés több rendbeli határozata folytán az alapszabályokba felveendő módosítások megállapítása; az állandó erdészeti államvizsgáló bizottságba egy tag kijelölése; folyó ügyek, stb. — Budapest, 1882. évi szeptemberhó 25-én.

Elnöki megbizásból

a titkári hivatal.

Felhívás.

Az Országos Erdészeti-Egyesület azon t. tagjait, kik folyó évi illetményeiket még nem törlesztették, az egyesületi alapszabályok 10. §-ának 7-dik pontja alapján tisztelettel felkérjük, hogy hátralékos tartozásaikat az Országos Erdészeti-Egyesület pénztárába (hold-utca, 21. szám, II. emelet) minél előbb beküldeni sziveskedjenek.

Budapest, 1882. szeptemberhó 25.

A titkári hivatal.

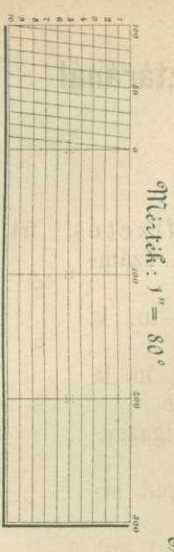
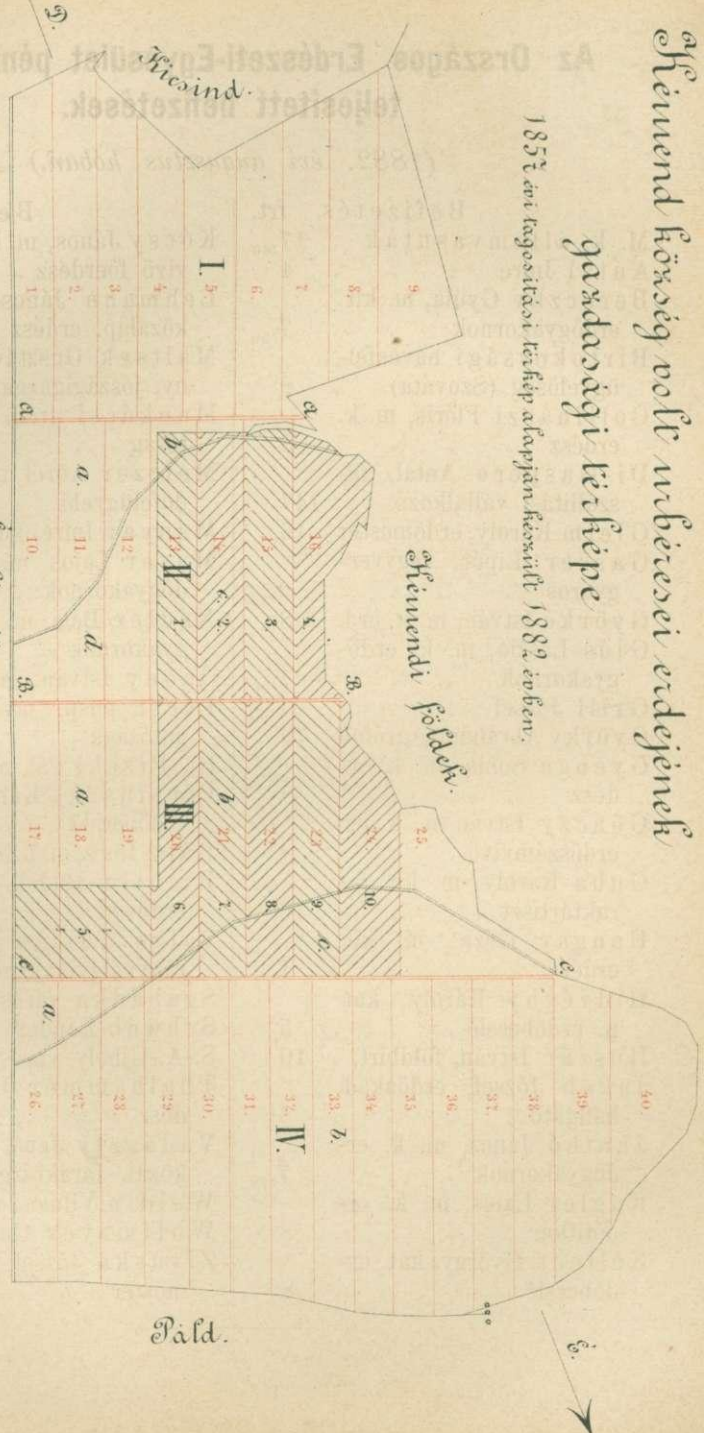
Az Országos Erdészeti-Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

(1882. évi augusztus hóban.)

Befizetés.	frt.	Befizetés.	frt.
M. k. államvasutak	17. ⁸⁰	Kócsy János, m. k. szám- vivő főerdész	8
Antal Imre	4	Lehmann János, m. k. közalap. erdész	8
Bereczky Gyula, m. kir. erdőgyakornok	7. ⁵⁰	Maltsek Gusztáv, m. k. ny. jószágigazgató	8
Birtokossági havasfel- ügyelőség (Szováta)	8	Munkácsi urad. igazga- tóság	3. ⁴⁰
Collinászi Flóris, m. k. erdész	8	Melczer Aurél, urad. er- dőfelügyelő	8
Di-Gaspero Antal, fa- szállítási vállalkozó	147	Mányay Imre, közal. erd. Mayer Lajos, m. kir. er- dőgyakornok	1. ⁰⁶ 8
Gleim Károly, erdőmester	16	Nádlér Béla, m. k. erdő- gyakornok	8
Gasser Lipót, fegyver- gyáros	9. ³⁵	Ónody István, erdész	4
Györke István, m. k. erd. Glós László, m. k. erdő- gyakornok	8 1. ⁰⁶	Pécsi püsp. javak igaz- gatósága	12. ²⁰
Grill József	1. ⁸⁰	Ifj. Pischl Pál, m. k. erd. Prusinszky Károly, kat. erdőbecslő	6 8 8
Gyürky Ábrahámné grófnő Gyenge Soma, m. k. er- dész	75 8	Rácz Imre, m. k. erdővéd . Richter Rudolf, m. kir. erdővéd	8 8 2
Gönczy István, m. k. fiz. erdőszámvivő	8	Salgó-Tarján R.-mu- rányvölgyi vasmű társ.	8. ¹⁵
Guha Károly, m. kir. fa- raktártiszt	16	Szabadka város	8. ¹⁵
Hangay Géza, m. kir. erdész	1	Schwób Sándor	8
Hidvéghy Károly, kat. p. erdőbecslő	5	S.-A.-Ujhely város	3. ⁴⁰
Huszár István, földbirt.	10	Thalhammer János, er- dész	8
Jakab József, erdőakad. hallgató	8	Vadászfy Jenő, m. kir. közal. faraktárgondnok	9. ⁴⁵
Janthó János, m. k. er- dőgyakornok	7. ⁷²	Weldin Vilmos, mérnök	8
Kugler Lajos, m. k. er- dőtítkár	8	Wolfmayer Guszt., erd. Zivuska József, v. erdő- mester	4 8
Kellner György, kat. er- dőbecslő	8		

Meuend förség volt mberevei erdejének gazdasági térképe

1851 évi kataszteri térkép alapján készült 1882 évben.

Μετρίκι: 1" = 80°

Érseki erdő.

Értelmezés:

- Fagyhát.
- Öskagyhát.
- Évi réghátok azafüggő
- állapottan.
- } I III. az. } Szegély.

- a b c.
- 1 2 3 4
- } } Öskagyhátok, szegélyek, állapottan, réghátok, azafüggő, állapottan.
- } } Öskagyhátok, szegélyek, állapottan, réghátok, azafüggő, állapottan.

Pald.

